

Research Article

DOI: 10.22124/jol.2024.27649.2482



University of Guilan



Iranian association of penal law

***Criminal law Research***  
***A Biannual Journal***

***Vol . 15, No.2, Fall (2024) & Winter 2025(Serial 30)***

**The Impact of Big Five Personality Traits on Self-control**  
**Case Study of The Students of Ferdowsi University of Mashhad**

1. Hamidreza Danesh Nari,  

Assistant Professor, Department of Criminal Law and Criminology, Ferdowsi university of Mashhad, Mashhad, Iran (Corresponding Author: Daneshnari@um.ac.ir)

2. Zeinab Khajavi Fakhredavoud, 

MA Student of Criminal Law and Criminology. Ferdowsi University of Mashhad. Mashhad. Iran

**Submit Date:2024/06/06**

**Accept Date:2024/08/25**

***Abstract:***

In the light of Gottfredson and Hirschi's self-control theory and using the five-factor personality theory, this research aims to evaluate the effect of the five NEO-FFI personality traits on the internal control of crime. The present research has been carried out using a descriptive and correlational method. The statistical population of this research is all students of Ferdowsi University of Mashhad, of which 385 people were selected using the relative stratified sampling method and in the light of Cochran's sample size formula. The data collection tool is NEO's five-factor questionnaire and Tanji's self-control short form questionnaire. The correlation matrix of the research variables shows that self-control has an inverse relationship with neuroticism and extroversion and a direct and meaningful relationship with openness, Agreeableness, and conscientiousness. The findings of the stepwise regression analysis also proved that among the five main personality variables, four variables of Openness, neuroticism, extroversion and conscientiousness have the ability to predict self-control.

***Key Words:*** *Self-control, Criminal Phenomenon, The Big Five Theory, Neuroticism, Conscientiousness, Agreeableness.*

## 1. Introduction

Many criminological theories in the causal analysis of crime assume that if left alone, people will naturally follow the law. According to these theories, a number of external forces in different fields such as psychology, biology, sociology, etc. act as accelerating variables that lead people to commit crimes. Meanwhile, control theory has an opposite approach to this idea. According to the control view, people are naturally inclined to commit crimes. More precisely, in the perspective of control theory, the principle is that humans are inherently criminal, and the rule of law requires justification. Therefore, the basic issue is to explain why individuals do not commit crimes.

Gottfredson and Hirschi define self-control as the ability of people to delay gratification and curb internal instincts, and they claim that those who score low on this trait are likely to commit crimes as a beneficial way to obtain rewards when given the right situation and opportunity, as they will find immediate pleasures more appealing (Gottfredson and Hirschi, 1990: 89).

The findings of many studies in criminology and criminal psychology have proven the role of personality traits in either committing a crime or preventing it (Borjali and Abdul Maleki, 2013: 58). Considering that, on the one hand, self-control predicts deviant and risky behaviors, and on the other hand, the issue of self-control is a function of the Big Five personality traits (NEO), it can be said that self-control theory is useful in crime prediction studies. Considering the importance of personality traits and their effect on lawfulness or lawlessness, this research aims to investigate the effect of the Big Five personality traits (NEO) on self-control among students of Ferdowsi University of Mashhad in the form of an experimental and predictive study. Therefore, the main questions of this research are: Is there a relationship between the Big Five personality traits (NEO) and self-control? Which NEO personality traits are most correlated with self-control? And Which personality traits can predict self-control?

## 2. Methodology

This research is applied in terms of purpose, and its method is descriptive and correlational. The statistical population of this research includes all undergraduate, master's, and doctoral students at Ferdowsi University of Mashhad during the summer and autumn semesters of the academic year 1402. Considering that the total number of subjects is approximately 21,000, a sample of 385 individuals was selected as the final sample size. This number is proportional to the data saturation stage in Mogran's formula and Cochran's formula. After determining the final sample size, a random sampling method was implemented. The NEO-FFI test was used to examine the relationship between Costa and McCrae's personality theory and self-control. Additionally, to analyze the relationship between personality theory and self-control, the internal control capacity of individuals must also be considered, as it is not possible to establish the relationship between personality theory and internal control of crime without the criterion of self-control. For this purpose, Tangney's self-control questionnaire was utilized (Tangney et al., 2018).

The analysis of this research was conducted using the 24th version of SPSS statistical software, at two levels: descriptive and inferential statistics. In the descriptive statistics section, statistical characteristics such as mean and standard deviation were employed, while in the inferential statistics section, multiple regression tests and Pearson's correlation coefficient were used.

## 3. Results and Discussion

In this research, Pearson's correlation method and multiple regression analysis were employed in a stepwise manner to analyze the data. The correlation matrix of the research variables indicates that the dependent variable (self-control) has an inverse and significant relationship with neuroticism ( $r = -0.477$ ,  $p < 0.01$ ) and extroversion ( $r = -0.131$ ,  $p < 0.05$ ). It has a direct and significant relationship with agreeableness ( $r = 0.633$ ,  $p < 0.01$ ), conscientiousness ( $r = 0.241$ ,  $p < 0.01$ ), and openness ( $r = 0.286$ ,  $p < 0.01$ ).

Furthermore, the regression coefficients in the final step demonstrate that the four variables of agreeableness ( $\beta = 0.633$ ,  $p < 0.01$ ), neuroticism ( $\beta = -0.222$ ,  $p < 0.01$ ), extroversion ( $\beta = -0.091$ ,  $p < 0.01$ ), and conscientiousness ( $\beta = 0.099$ ,  $p < 0.01$ ) have the ability to predict self-control. The positive coefficients for the variables of agreeableness and conscientiousness indicate their positive effect on self-control, while the negative coefficients for neuroticism and extroversion suggest an inverse relationship with self-control.

#### 4. Conclusions

The findings of numerous studies in criminology and criminal psychology have demonstrated the role of personality traits in committing crimes. According to the findings of this research, self-control is more prevalent in individuals who exhibit emotional stability, are cautious and forward-looking, behave thoughtfully in stimulating situations, care about the emotions of others, and demonstrate compassion. Additionally, such individuals tend to be more successful in their personal lives, as they maintain stable relationships, hold specialized jobs, and attain higher education. This factor, as social capital, serves as another barrier to committing crimes.

In contrast, individuals at the other end of the self-control continuum are more likely to engage in criminal or other deviant behaviors when presented with opportunities for such actions. Based on this, the findings of this research can be effective in identifying risk variables, managing risks, and adopting preventive mechanisms.

Focusing on the concept of predictive criminology and considering informal deterrent mechanisms can lead to the identification of predisposing variables. Criminological teachings emphasize the family as the most important institution for character development and young age as the most suitable period for training and reinforcing lawful behavior in individuals. Therefore, this research, while introducing personality traits that contribute to preventing crime through their correlation with self-control, underscores the role of external and environmental factors in shaping this internal characteristic and promoting growth-oriented crime prevention.

#### 5. Selection of References

- Burt, C. H., Sweeten, G., & Simons, R. L. (2014). Self-Control Through Emerging Adulthood: Instability, Multidimensionality, And Criminological Significance. *In Criminology* (Vol. 52, Issue 3, Pp. 450–487). Wiley. <https://doi.org/10.1111/1745-9125.12045>
- Chalabianloo, Gholamreza. Garoosi Farshi, Mirtaghi. (2010). Relation of NEO-PI-R personality inventory and SCL-90-R: Ability of NEO inventory in mental health evaluation, *Journal of Behavioral Sciences*, 4(1), 51-58. [In Persian]
- Costa PT, McCrae RR. (1992). Four Ways Five Factors Are Basic. *Pers Individ Dif*.13:653-65.
- Costa PT, McCrae RR. (1995). Domains And Facets: Hierarchical Personality Assessment Using The Revised NEO Personality Inventory. *J Pers Assess*.;64:21-50.
- Gottfredson, M. R., & Hirschi, T. (1990). *A General Theory Of Crime*. California: Stanford University Press.
- Grasmick, H. G., Tittle, C. R., Bursik, R. J., Jr., & Arneklev, B. J. (1993). Testing The Core Empirical Implications Of Gottfredson And Hirschi's General Theory Of Crime. *Journal Of Research In Crime And Delinquency* (Vol. 30, Issue 1, Pp. 5–29). SAGE Publications. <https://doi.org/10.1177/0022427893030001002>
- Hirschi, Travis, And Michael R. Gottfredson. (2001). *Self-Control Theory*. In *Explaining Criminals And Crime*, Eds. Raymond Paternoster And Ronet Bachman. Los Angeles, CA: Roxbury Press.
- Najafi Abrandabadi, Ali Hossein. (2012). *Discussions in Criminal Sciences* (Prescriptions). by the efforts of Shahram Ebrahimi. [In Persian]
- Tangney, J. P., Boone, A. L., & Baumeister, R. F. (2018). High Self-Control Predicts Good Adjustment, Less Pathology, Better Grades, And Interpersonal Success. In *Self-Regulation And Self-Control* (Pp. 173-212). Routledge.

#### Citation:

Danesh Nari, H. & Khajavi Fakhredavoud.Z (2024&2025), "The Impact of Big Five Personality Traits on Self-control Case Study of The Students of Ferdowsi University of Mashhad", **Criminal Law Research**, 15(30), pp. 59-79. DOI: 10.22124/jol.2024.27649.2482

#### Copyright:

Copyright for this article is transferred by the author(s) to the journal, with first publication rights granted to *Criminal Law Research*. This is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).





## تأثیر ویژگی‌های شخصیتی پنج‌گانه NEO-FFI بر کنترل درونی پدیده مجرمانه مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد

۱- حمیدرضا دانش‌ناری\* <sup>ID</sup>

استادیار گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

✉ Daneshnari@um.ac.ir

۲- زینب خواجهی فخر داود <sup>ID</sup>

دانشجوی دوره کارشناسی ارشد کیفری و جرم‌شناسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

تاریخ ارسال: ۱۴۰۳/۰۳/۱۷	تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۶/۰۴
-------------------------	-------------------------

### چکیده:

این پژوهش در پرتو نظریه خودکنترلی گاتفردسون و هیروشی و با بهره‌گیری از نظریه شخصیت پنج‌عاملی، درصدد ارزیابی تأثیر ویژگی‌های شخصیتی پنج‌گانه NEO-FFI بر کنترل درونی جرم می‌باشد. پژوهش پیش‌رو به روش توصیفی و از نوع همبستگی انجام شده است. جامعه آماری این پژوهش کلیه دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد هستند که از این میان، با استفاده از روش نمونه‌گیری طبقه‌بندی‌شده نسبی و در پرتو فرمول حجم نمونه کوکران، ۳۸۵ نفر انتخاب شدند. ابزار جمع‌آوری اطلاعات، پرسش‌نامه پنج‌عاملی NEO و پرسشنامه فرم کوتاه خودکنترلی تانجی است. ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش نشان می‌دهد که خودکنترلی با روان‌رنجوری و برون‌گرایی رابطه معکوس و با تجربه‌گرایی، سازش‌پذیری و وجدان‌گرایی رابطه مستقیم دارد. یافته‌های حاصل از تحلیل رگرسیون گام به گام نیز ثابت کرد که از میان پنج متغیر اصلی شخصیت، چهار متغیر سازش‌پذیری، روان‌رنجوری، برون‌گرایی و وجدان‌گرایی توانایی پیش‌بینی خودکنترلی را دارند.

**واژگان کلیدی:** خودکنترلی، پدیده مجرمانه، نظریه شخصیت پنج‌عاملی، روان‌رنجوری، وجدان‌گرایی، سازش‌پذیری.

## مقدمه

پدیده مجرمانه به‌عنوان یک واقعیت اجتماعی در تمامی جوامع بشری به یک معمای پیچیده برای اندیشمندان علوم مختلف و سیاست‌گذاران جنایی تبدیل شده است. در دورانی که اندیشه غالب متفکران متأثر از داروین‌یسم بود و بشر تنها موجودی در قید و بند عوامل زیست‌شناسانه در نظر گرفته می‌شد، تبیین پدیده مجرمانه بر پایه پژوهش‌های سزار لمبروزو<sup>۱</sup>، پزشک مشهور ایتالیایی، متولد شد. با این حال، این روند همیشگی نبود و همگام با پیشرفت‌های علم روان‌شناسی، انسان موجودی مختار و آزاد تلقی شد. در این زمان اندیشه‌های لمبروزو دیگر در تبیین پدیده مجرمانه کارایی نداشت و جرم‌شناسان برای گشودن معمای جرم به سوی یافته‌های روان‌شناسی و شناخت ویژگی‌های شخصیتی بزهکاران متمایل شدند.

بسیاری از نظریه‌های جرم‌شناسی در تحلیل علت‌شناسانه جرم، این مسئله را مفروض می‌انگارند که اگر مردم به حال خود رها شوند، به‌طور طبیعی از قانون پیروی می‌کنند. بر اساس این نظریه‌ها، شماری از نیروهای ویژه در قلمروهای مختلف همچون روان‌شناسی، زیست‌شناسی، جامعه‌شناختی و ... به عنوان متغیرهای تسریع‌کننده، افراد را به سوی ارتکاب جرم سوق می‌دهند. این در حالی است که نظریه کنترل، رهیافتی مخالف با این ایده دارد. بر اساس دیدگاه کنترل، افراد در حلت معمول مرتکب جرم می‌شوند. به عبارت دقیق‌تر، در دیدگاه کنترل، اصل بر مجرم بودن انسان‌ها است و قانون‌مداری نیازمند توجیه است. از این‌رو، مسئله اساسی، تبیین عدم ارتکاب جرم توسط افراد است. بر اساس نظر اندیشمندان حوزه کنترل، «نیروهای کنترل‌کننده ویژه‌ای در شخصیت انسان‌ها وجود دارد که مانع از ارتکاب جرم می‌شود» (Gottfredson and Hirschi, 1990: 90).

نخستین بار زیگموند فروید<sup>۲</sup> مفهوم خودکنترلی را در قالب قواعد لذت<sup>۳</sup> و واقعیت<sup>۴</sup> تبیین کرد. بر اساس قاعده لذت انسان به‌طور غریزی به دنبال ارضای فوری نیازهای خود، کسب لذت و دوری از رنج و دشواری است. در مقابل، قاعده واقعیت به او تحمیل می‌شود؛ بدین معنی که وی در طی فرایند جامعه‌پذیری می‌آموزد به‌واسطه موانع و محدودیت‌های زندگی، باید ارضای نیازها و کسب لذت را به تأخیر بیندازد (Paknahad, 2021: 341-342). به‌عنوان مثال، فردی که می‌خواهد به مدارج علمی بالا دست یابد، باید بر خلاف گزینه خود رفتار و در جهت نائل شدن به اهداف، از لذت‌های آنی، اجتناب کند. روان‌شناسان بر این باور هستند که در خودکنترلی، مسئله «اکنون» در مقابل «بعداً» وجود دارد. یعنی زمانی خودکنترلی اتفاق می‌افتد که سوژه‌های مطالعاتی آن‌ها، پاداش‌های بزرگ‌تر - در آینده - را به پاداش‌های کوچک‌تر آنی ترجیح می‌دهند یا به‌طور هم‌زمان، از رنج بزرگ‌تر آینده در ازای تحمل رنج کمتر در زمان حال دوری می‌کنند (Rachlin, 1974: 94). تحلیل این مسئله روان‌شناختی در حوزه مطالعات جرم‌شناسی موجب طرح این ایده می‌شود که افراد به‌دلیل کنترل بر نفس از پیامدهای رنج بزرگ‌تر آینده که همان مجازات است، اجتناب می‌کنند.

گاتفردسون<sup>۵</sup> و هیرشی<sup>۶</sup> نظریه خودکنترلی در قبال جرم را در دهه نود میلادی در کتاب «نظریه عمومی جرم»<sup>۷</sup> ارائه دادند. این نظریه از زمان طرح تاکنون با استقبال کم‌نظیر دیگر جرم‌شناسان مواجه شده است؛ به‌طوری که تا به امروز حدود هجده هزار بار مورد ارجاع پژوهشگران قرار گرفته است (Google Scholar, 2024). گاتفردسون و هیرشی، خودکنترلی را توانایی افراد در به تأخیر انداختن لذت‌ها و لگام زدن بر غرایز درونی تعریف و ادعا می‌کنند کسانی که در این ویژگی نمره پایینی به دست می‌آورند، در صورت وجود موقعیت و فرصت مناسب، احتمالاً جرم را روشی سودمند برای کسب پاداش‌ها و لذت‌های فوری خواهند یافت (Gottfredson and Hirschi, 1990: 89). خودکنترلی نه تنها با بزهکاری، بلکه با سایر رفتارهای کجروانه همچون استعمال دخانیات، رانندگی پرخطر و ... نیز مرتبط است (Gottfredson and Hirschi, 1990: 91).

1. Cesare Lombroso

2. Sigmund Freud

3. Pleasure Principle

4. Reality Principle

5. Michael R. Gottfredson

6. Travis Hirschi

7. A General Theory of Crime

بدین ترتیب، خودکنترلی به مثابه توان مقاومت در برابر جذابیت‌های جرم، یک سازوکار روان‌شناختی است که فرد را از درون ملزم به انجام رفتارهای مورد انتظار جامعه می‌کند. عملکرد کنترل‌گرهای درونی رفتار به عنوان یکی از سازوکارهای اصلی در فرایند قانون‌مندی شناخته می‌شود. این در حالی است که اثربخشی نظام تشویق و تنبیه بیرونی/ ضمانت‌اجراهای کیفری/ کنترل اجتماعی مورد تردید جدی قرار گرفته است؛ زیرا در طول تاریخ، تمرکز بر مجازات در عمل نتوانسته است موجب کنترل نرخ جرم شود. دلیل این امر، نادیده گرفتن نظام ارزشی و فرهنگی با تأکید بر ضمانت‌اجرای اخلاقی و درونی مثل احساس گناه، عذاب وجدان و ... است. از این رو، برخی از جرم‌شناسان با تمرکز بر رویکردهای اخلاقی، ارتقای خودکنترلی به عنوان یک عامل شخصی و درونی را مهم‌ترین عامل در پیشگیری از جرم می‌دانند؛ زیرا ظرفیت خودکنترلی برای کاهش اثر تحریک‌آمیز احتمالی به احساس اخلاقی فرد بستگی دارد. اخلاق سازگار با قانون با تقویت رویکرد اخلاقی، احتمال وقوع جرم را کاهش می‌دهد. هم‌زمان، خودکنترلی بالا اثر جرم‌زای تجربیات تحریک‌آمیز را کاهش می‌دهد و در نتیجه، موجب عدم ارتکاب جرم می‌شود. این در حالی است که خودکنترلی پایین می‌تواند در تحلیل جرم مؤثر واقع شود. با این حال، باید به این مسئله توجه کرد که نبود کنترل، نه شرط کافی و نه شرط لازم برای بروز جرم است؛ زیرا دیگر ویژگی‌های فردی یا موقعیتی ممکن است مانع از ارتکاب جرم شوند یا فرد را به سوی ارتکاب جرم سوق دهند. لذا، چون رفتار منحرفانه ماهیتاً تکانه‌ای و مبتنی بر انتخاب عقلانی است، اگر متغیرهای تسریع‌کننده و بازدارنده در شرایط برابر باشند، خودکنترلی پایین، بروز رفتارهای مجرمانه و کج‌روانه را پیش‌بینی می‌کند.

با این حال، خاستگاه نظریه خودکنترلی در ویژگی‌های شخصیتی افراد است. وجه مشترک تمامی رفتارهای مجرمانه، تدارک «منفعت فوری در ازای رنج احتمالی بلندمدت» است. بنابراین، خودکنترلی در طیف وسیعی از جرایم مانند بزهکاری نوجوانان، جنایات خشونت‌آمیز و جرایم یقه سفید، قادر به تبیین چرایی ارتکاب رفتار مجرمانه است (Hollander-Blumoff, 2012: 525-526). از این رو، افراد دارای سطح پایین خودکنترلی ویژگی‌هایی چون تکانشی بودن، نداشتن عاطفه و حساسیت نسبت به دیگران، مخاطره‌جویی و ریسک‌پذیری، سطحی‌نگری و بی‌توجهی به پیامد رفتارها را از خود بروز می‌دهند. بدین‌سان، می‌توان گفت که میزان خودکنترلی ریشه در شخصیت افراد دارد.

یافته‌های مطالعات فراوان در جرم‌شناسی و روان‌شناسی جنایی، نقش ویژگی‌های شخصیتی در ارتکاب جرم یا پیشگیری از آن را ثابت کرده اند (Borjali and Abdul Maleki, 2013: 58). یافته‌های روان‌شناختی رفتار مجرمانه نشان می‌دهند که بسیاری از افرادی که دارای اختلالات شخصیت هستند و رفتارهای غیرانطباقی از خود نشان می‌دهند، در موقعیت‌های مختلف مرتکب جرم می‌شوند (Sotoudeh et. al., 2022: 81).<sup>۱</sup> یکی از کارآمدترین و جامع‌ترین نظریه‌های مطرح شده در باب شخصیت، نظریه پنج عاملی<sup>۲</sup> کاستا<sup>۳</sup> و مک‌کری<sup>۴</sup> است. براساس این دیدگاه، شخصیت ساختاری، دارای سلسله‌مراتبی با پنج بُعد اصلی در بالاترین مرتبه و قابل فروگاهی به اجزا یا صفات رده پایین‌تر (رویه‌ها)<sup>۵</sup> است. (Costa and McCrae, 1992: 659)

۱. بر اساس نظریه آیزنک، شخصیت مجرمانه به وجود حداقل دو متغیر توانایی، برون‌گرایی، روان‌نژندی و روان‌پریشی بستگی دارد (Eysenck, 1952: 349) بر اساس برخی دیگر از نظرات، از یک‌سو، برون‌گرایان روان‌نژند، به لحاظ شخصیتی، افرادی هستند که بیش‌ترین استعداد بزهکاری را دارند و از سوی دیگر، روان‌پریش‌ها به لحاظ شخصیتی همواره در معرض ارتکاب جرم هستند؛ زیرا آن‌ها در نتیجه عوامل ناشناخته فیزیولوژیکی، سنگدل، کینه‌جو، بی‌احساس و بی‌عاطفه می‌شوند. (Kampen, 2009: 16) بدین‌سان، طیف وسیعی از رفتارهای مجرمانه و منحرفانه توسط افرادی ارتکاب می‌یابد که دارای رفتارهای غیرانطباقی، سلطه‌گرا، سلطه‌پذیرانه، روان‌رنجور یا جامعه‌ستیز هستند. در نقطه مقابل، پژوهش‌های روان‌شناسی جنایی در سنجش رابطه میان نقش شخصیت و هنجارمندی افراد ثابت کرده اند که افراد به لحاظ شخصیتی سالم، خودکنترلی بالاتری دارند (Coolidge, 2008: 1330).

2. Five Big Personality  
3. Paul Costa  
4. Robert McCrae  
5. Facets

پنج عامل اصلی شخصیت در نظریه کاستا و مک کری شامل روان رنجوری<sup>۱</sup>، برون گرایی<sup>۲</sup>، تجربه گرایی<sup>۳</sup>، وجدان گرایی<sup>۴</sup> و سازش پذیری<sup>۵</sup> هستند که برای هر یک از این عوامل، شش زیرمؤلفه (رویه) در نظر گرفته شده و در قالب یک پرسش‌نامه شصت سؤالی تحت عنوان آزمون NEO<sup>۱</sup> آمده است (McCrae and Costa, 2003: 21). این آزمون، یکی از معدود آزمون‌های کامل و پرتطرفدار در سال‌های اخیر است که می‌تواند برای ارزیابی هر دو بُعد بهنجاری و نابهنجاری شخصیت افراد استفاده شود (Chalabianloo and Garoosi Farshi, 2010: 52).

با توجه به آن‌که از یک‌سو، خودکنترلی رفتارهای منحرفانه و پرخطر را پیش‌بینی می‌کند و از سوی دیگر، مسئله کنترل بر نفس تابعی از ویژگی‌های شخصیتی NEO است، می‌توان گفت که نظریه خودکنترلی در مطالعات پیش‌بینی جرم دارای کاربرد است. پیش‌بینی جرم به عنوان یک مفهوم آماری/ریاضی از طریق گردآوری و تحلیل اطلاعات فردی و متغیرهای جمعیت‌شناختی، احتمال ارتکاب جرم را تخمین می‌زند (Eck et al, 2005: 33). بدین‌سان، پیش‌بینی جرم با در نظر گرفتن شرایط مختلفی که در ارتکاب جرم اثرگذار هستند، رفتارهای بشری را پیش‌بینی و احتمال جرم را برآورد می‌کند. بر این اساس، باید گفت که «پیش‌بینی جرم شاخه‌ای از آینده‌پژوهی است که به مطالعه آینده‌های فرضی به‌منظور کسب آمادگی برای مقابله با رفتارهای مجرمانه می‌پردازد» (Barzegar and Gholami, 2017: 10). لذا، چون در مسئله مقابله با جرم، شناسایی روش‌های مهم برای تخمین جرم از دغدغه‌ها و مسائل اساسی است، امروزه پیش‌بینی جرم به عنوان یکی از مهم‌ترین ابزارهای شناسایی متغیرهای خطرزا و اتخاذ تدابیر پیشگیرانه و توان‌گیرانه مدنظر قرار گرفته است. با وجود آن‌که تحلیل‌های جرم اغلب به دو شیوه کمی و کیفی انجام می‌شوند، اما توجه به مدیریت ریسک و شناسایی متغیرهای جرم‌زا موجب شده تا تحلیل‌های کمی به عنوان رویکرد مهم در این حوزه شناخته شوند. بدین ترتیب، عده‌ای از آینده‌پژوهان، جرم‌شناسان و سیاست‌گذاران از طریق تمرکز بر تحلیل‌های کمی به دنبال پیش‌بینی، گستره و پیامدهای احتمالی ارتکاب جرم برآمده‌اند. بر این اساس، «پیش‌بینی جرم نه تنها موجب تخمین و برآورد رفتارهای مجرمانه می‌شود، بلکه الگوهای جرم<sup>۶</sup> را نیز به دست می‌دهد» (Kang and Kang, 2017: 54).

با توجه به اهمیت ویژگی‌های شخصیتی و اثر آن‌ها در قانون‌مندی یا قانون‌شکنی افراد، این پژوهش درصدد است تا در قالب یک مطالعه تجربی و پیش‌بینانه، تأثیر صفات شخصیتی NEO بر خودکنترلی را در میان دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد بررسی کند. از این‌رو، پرسش اصلی این تحقیق آن است که آیا میان ویژگی‌های شخصیتی نظریه پنج‌عاملی و خودکنترلی رابطه‌ای وجود دارد؟ کدامیک از ویژگی‌های شخصیتی NEO بیش‌ترین همبستگی را با خودکنترلی دارند؟ و در نهایت، کدامیک از ویژگی‌های شخصیتی توان پیش‌بینی خودکنترلی را دارند؟ پژوهش حاضر با این فرضیه که خودکنترلی با روان رنجوری و برون‌گرایی رابطه معکوس و با تجربه‌گرایی، سازش‌پذیری و وجدان‌گرایی رابطه مستقیم دارد، پس از ارائه پیشینه و مبانی نظری، روش تحقیق را معرفی می‌کند و در ادامه، مهم‌ترین یافته‌های حاصل از مطالعه تجربی ارائه می‌شود. در نهایت، بحث و نتیجه‌گیری به تحلیل و ارزیابی یافته‌های آماری می‌پردازد.

## ۱. پیشینه پژوهش

یافته‌های علم روان‌شناسی از طریق تشکیل پرونده شخصیت، پیش‌بینی جرم و ارزیابی حالت خطرناک بزهکاران<sup>۱</sup> کمک‌های شایانی به دانش جرم‌شناسی و نظام عدالت کیفری کرده‌اند. پژوهشگران حوزه روان‌شناسی جنایی در تلاش بوده‌اند تا با بهره‌گیری از

---

1. Neuroticism  
2. Extroversion  
3. Openness  
4. Conscientiousness  
5. Agreeableness  
6. Crime Patterns

آزمون‌های مختلف ارزیابی شخصیت، همچون آزمون شانزده عاملی کتل<sup>۱</sup>، پرسشنامه مایرز-بریگز<sup>۲</sup>، مینه‌سوتا<sup>۳</sup>، آیزنک<sup>۴</sup> و ... درک دقیق‌تری از ساختار روانی بزهکاران و تفاوت آن‌ها با سایر مردم به دست آوردند. پرسشنامه NEO نیز در سال‌های اخیر به یک ابزار پرکاربرد برای ارزیابی ویژگی‌های شخصیتی بزهکاران تبدیل شده است. در قلمروی موضوع این پژوهش، تحقیقات زیر انجام شده اند:

حسینی، طباطبایی و آقامحمدیان (۱۳۸۲) در پژوهش خود تحت عنوان «رابطه هیجان‌خواهی، برون‌گرایی و خشم در نوجوانان پسر بزهکار و عادی شهر تهران» با استفاده از ابزارهای مقیاس هیجان‌خواهی، پرسشنامه شخصیتی نوجوانان آیزنک<sup>۵</sup> و برخی از مقیاس‌های چک‌لیست نشانه‌های اختلالات روانی<sup>۶</sup>، به مقایسه ویژگی‌های هیجان‌خواهی، برون‌گرایی و خشم در نوجوانان پسر بزهکار و نابزهکار پرداختند. یافته‌ها نشان داد میزان هیجان‌خواهی، برون‌گرایی و خشم نوجوانان بزهکار به طرز معناداری بیشتر از نوجوانان نابزهکار است.

بهادری خسروشاهی و خانجانی (۱۳۹۶) در مقاله‌ای با عنوان «صفات شخصیتی پیش‌بینی‌کننده خودکنترلی و تنظیم عاطفی در بزهکاران: تحلیل ارتکاب جرم بر حسب روان‌شناسی شخصیت»، مطالعه‌ای را در میان نوجوانان دختر بزهکار در شهر تبریز انجام دادند. پرسشنامه شخصیت آیزنک، خودکنترلی تانجی و کنترل عواطف ویلیامز و همکاران<sup>۷</sup>، ابزار مورد استفاده در این تحقیق بود. یافته‌ها بر وجود رابطه مثبت و معنادار میان روان‌رنجوری و روان‌پریشی‌گرایی با خودکنترلی و کنترل عواطف دلالت داشت. همچنین، براساس نتایج تحلیل رگرسیون، ویژگی‌هایی شخصیتی می‌توانند میزان خودکنترلی و کنترل عواطف در بزهکاران را پیش‌بینی کنند.

رضایی (۱۳۹۸) در پایان‌نامه خود با عنوان «تمیز نوجوانان با و بدون رفتار بزهکارانه بر اساس پنج عامل بزرگ شخصیت، سبک‌های فرزندپروری و خودتنظیمی هیجان» پژوهشی در این راستا در شهر همدان انجام داد. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه نئو، اقتدار والدینی<sup>۸</sup> و آزمون خودتنظیمی هیجانی هافمن و کاشدان<sup>۹</sup> بود. یافته‌ها نشان داد صفات شخصیتی روان‌رنجوری، برون‌گرایی، سازش‌پذیری و وجدان‌گرایی در پیش‌بینی رفتارهای بزهکارانه و غیربزهکارانه در نوجوانان نقش دارند.

کروگر و همکاران<sup>۱۰</sup> (۱۹۹۴) در مطالعه خود تحت عنوان «ویژگی‌های شخصیتی با ارتکاب جرم در میان زنان و مردان مرتبط است: شواهدی از گروه همسالان»<sup>۱۱</sup>، با استفاده از پرسشنامه چندبعدی شخصیت<sup>۱۲</sup>، در جامعه آماری ۸۶۲ نفره متشکل از پسران و دختران ۱۸ ساله بزهکار، به جمع‌آوری اطلاعات پرداختند. نتایج نشان داد جوانان بزهکار احساس بیگانگی، عدم نزدیکی اجتماعی و ریسک‌پذیری بالا دارند.

اولسون<sup>۱۳</sup> (۲۰۰۵) در مقاله‌ای با عنوان «تعاملات اجتماعی و خودکنترلی: ابعاد فراگیر ویژگی‌های پنج‌گانه شخصیت»<sup>۱۴</sup> صفات پنج‌گانه شخصیت را در دو ابرمؤلفه خلاصه می‌کند: تعاملات اجتماعی و خودکنترلی. او معتقد است می‌توان صفات برون‌گرایی و تجربه‌گرایی را در طبقه کلی‌تری به نام تعاملات اجتماعی قرار داد. همچنین وجدان‌گرایی، ثبات هیجانی (در مقابل روان‌رنجوری) و

1. Sixteen Personality Factor Questionnaire (16PF)
2. Myers-Briggs Type Indicator (MBTI)
3. Minnesota Multiphasic Personality Inventory (MMPI)
4. Eysenck Personality Questionnaire (EPQ)
5. Junior Eysenck Personality Questionnaire (JEPQ)
6. Symptom Checklist 90 (SCL-90)
7. ACS
8. PAQ
9. Affective Style Questionnaire by Hofmann & Kashdan
10. R. Krueger, P. Schmutte, A. Caspi, T. Moffitt, K. Campbell & P. Silva
11. Personality traits are linked to crime among men and women: evidence from a birth cohort.
12. MPQ
13. K. Olson
14. Engagement and Self-Control: Superordinate dimensions of Big Five traits



سازش‌پذیری عناصر تشکیل‌دهنده یک عامل بزرگ‌تر به‌نام خودکنترلی هستند. از این‌رو، این سه ویژگی رابطه مثبت و معناداری با سطح خودکنترلی در افراد دارند.

دوریس و ون گلدرا<sup>۱</sup> (۲۰۱۳) با انجام پژوهشی به‌نام «شرح دو مقیاس خودکنترلی: ارتباط با نظریه پنج عاملی و هکساکو»<sup>۲</sup> در هلند، ارتباط همبستگی‌های شخصیتی پنج عاملی و هکساکو<sup>۳</sup>، موجود در دو پرسشنامه تانجی و گراسمیک را با بزهکاری بررسی کردند. در مدل ساختار شخصیت هکساکو، بُعد صداقت- فروتنی به صفات پنج‌گانه افزوده شد و مؤلفه روان‌رنجوری به تهییج‌پذیری تغییر یافت. این تحقیق نشان داد وجدان‌گرایی (به‌ویژه رویه ژرفاندیشی یا احتیاط) و صداقت- فروتنی، سازگارترین عوامل پیش‌بینی‌کننده جرم هستند.

لینام و همکاران<sup>۴</sup> (۲۰۱۸) نیز در یک مقاله به‌نام «رویه‌های شخصیت نظریه پنج عاملی و ارتباط آن‌ها با انواع گوناگون رفتارهای ضداجتماعی: یک فراتحلیل وسیع»<sup>۵</sup> به بررسی رابطه میان صفات پنج‌گانه شخصیت، رفتار ضداجتماعی و خشونت‌آمیز پرداختند. نتایج فراتحلیل نشان داد که سازش‌پذیری، به‌ویژه رویه‌های راست‌گویی و انطباق با دیگران و وجدان‌گرایی، به‌ویژه رویه وظیفه‌شناسی و احتیاط، همبستگی معنادار با رفتار ضداجتماعی دارند. با توجه به آن‌که که اغلب رفتارهای خشونت‌آمیز منجر به ضرب و جرح، قتل، نزاع و توهین می‌شوند، می‌توان نتیجه گرفت که صفات سازش‌پذیری و وجدان‌گرایی رابطه منفی با ارتکاب جرم دارند.

با مروری بر ادبیات تحقیق مشخص شد که مطالعات پیشین در این زمینه، با هدف پیش‌بینی جرم انجام شده و در اکثر مطالعات بزهکاران به عنوان جامعه آماری انتخاب شده‌اند. به عبارت دقیق‌تر، در اکثر مطالعات روان‌شناسی جنایی، تأثیر تیپ‌های شخصیتی بر ارتکاب جرم بررسی شده‌اند. از این‌رو، در بیش‌تر پژوهش‌های این حوزه، ویژگی‌های شخصیتی به عنوان عامل تسریع‌کننده جرم در نظر گرفته شده است. این در حالی است که پژوهش حاضر درصدد بررسی رابطه میان ویژگی‌های شخصیتی پنج‌گانه و خودکنترلی به‌مثابه عامل بازدارنده جرم است. به بیان بهتر، این پژوهش درصدد است تا ویژگی‌های شخصیتی بازدارنده از جرم را مشخص کند. از این جهت نوآوری تحقیق پیش‌رو به نسبت مطالعات قبل آن است که ویژگی‌های شخصیتی را به عنوان متغیرهای بازدارنده در نظر می‌گیرد.

## ۲. مبانی نظری پژوهش

با توجه به متغیرهای مستقل و وابسته پژوهش حاضر، مهم‌ترین مبانی نظری تحقیق عبارتند از پدیده مجرمانه، نظریه خودکنترلی و نظریه پنج‌عاملی شخصیت که در ادامه بررسی می‌شوند.

### ۲.۱. پدیده مجرمانه

برخی از حقوق‌دانان معتقدند که پدیده مجرمانه بی‌آن‌که همانند باران، رعدوبرق و یا بیماری، ضرورتاً طبیعی باشد، پدیده‌ای بهنجار و عامل سامان‌دهنده حیات اجتماعی است؛ چون در هر عصر و مکانی با نظم خاص تکرار می‌شود. از این‌رو، پدیده جنایی بخش جدایی‌ناپذیر جامعه است که وجود آن به اعتبار وجود جامعه است. در واقع پدیده جنایی ذاتی جامعه است، اما منشأ پیدایش آن، الزاماً جامعه نیست (Ardebili, 1402: 127). از این‌رو، می‌توان گفت که پدیده جنایی یک واقعیت اجتماعی است که خاستگاه انسانی دارد. به عبارت دقیق‌تر، پدیده جنایی محصول رفتار انسان‌ها است.

1. R. de Vries, J. van Gelder

2. Tales of two Self-Control Scales: Relations with Five-Factor and HEXACO Traits

3. HEXACO

4. C. Vize, J. Miller, D. Lynam

5. FFM Facets and Their Relations With Different Forms of Antisocial Behavior: An Expanded Meta-Analysis

گرچه در خصوص خاستگاه انسانی پدیده مجرمانه، اتفاق نظر وجود دارد، اما در خصوص تعریف آن اختلاف نظر وجود دارد. بر اساس رویکرد مضیق و مجرد حقوقی، جرم به عملی می‌گویند که وجدان جمعی را جریحه‌دار کند. به بیان دیگر هر فعل یا ترک فعلی که نظم، صلح و آرامش اجتماعی را مختل سازد و قانون برای آن مجازاتی تعیین کرده باشد، جرم محسوب می‌شود. تأکید بر تعریف قانونی جرم توسط دو ملاک تعیین می‌گردد: نخست، تعریف رفتارهایی که از قوانین اجتماعی تخطی و تجاوز می‌کنند و دوم، ضمانت‌اجرای قانونی برای مجازات عمل مجرمانه. این تعریف، ضمن پایبندی به اصل قانون‌مندی، جرم را تابعی از تعریف آن در قانون جنایی در نظر می‌گیرد. در کنار رویکرد مجرد حقوقی، رویکرد فرهنگی و آماری در قلمروی پدیده مجرمانه قابل تأمل است. تورستن سلین به عنوان پایه‌گذار رویکرد فرهنگی معتقد است که هر گروه اجتماعی با توجه به فرهنگ خاص خود، معیارهایی از رفتار دارد که هنجار نامیده می‌شوند. این هنجارها ضرورتاً در قانون وضع نشده‌اند، بلکه هر فرد از نقطه نظر گروهی که عضو آن است، عملی را بهنجار/درست و یا نابهنجار/نادرست می‌داند. این امر به طور کامل تابعی از ارزش‌های اجتماعی گروه است. ویلکینز فرضیه خود را در حوزه رویکرد آماری به این صورت مطرح کرد که گاهی اوقات در برخی از جوامع همه مشکلات رفتاری را جزء رفتارهای جنایی می‌نامند. او تأکید داشت که باید به فراوانی وقوع هر رفتار در جامعه توجه کرد؛ یعنی در نتیجه پیوستاری از رفتارها با فراوانی بالا به عنوان رفتارهای مجرمانه و رفتارهایی با فراوانی کم به مثابه انحراف و خلاف توجه شود. پس، فراوانی یک عمل یا رفتار راهی است که موجب تشخیص جرم از انحراف می‌شود (Sotoudeh et. al., 2022: 211).

رویکرد آماری ارائه شده، مبنایی مهم برای تمییز مفهوم میان جرم و انحراف در مطالعات جرم‌شناسی است. بر اساس نظر جرم‌شناسان، جرم و پدیده مجرمانه مترادف یکدیگر نیستند. جرم حاصل مصوبات قانون‌گذار است که مطابق قوانین کیفری، با پاسخ مناسب که همانا مجازات است، مواجه می‌شود؛ در حالی که پدیده مجرمانه اعم از جرم و انحراف/کجروی است. تفاوت انحراف و جرم در ضمانت‌اجرای رسمی و مرجع پاسخ‌دهنده به آن نهفته است. جرم توسط قانون ایجاد می‌شود و نوع واکنش در قبال آن را هم قانون معین می‌کند. دولت نیز وظیفه دارد ضمانت‌اجراها و مجازات‌ها را اجرا کند. با این حال، انحراف بیشتر مفهوم اجتماعی دارد و در صورت ارتکاب رفتارهای کجروانه، فرد با واکنش‌ها و پاسخ‌های جامعه‌ی مواجه می‌شود (Najafi Abrandabadi, 2012: 4).

بدین‌سان، انحراف/کجروی به رفتاری اشاره دارد که هنجارها یا انتظارات اجتماعی را نقض می‌کند، اما ممکن است لزوماً غیرقانونی نباشد. رفتار انحرافی بر اساس معیارهای اجتماعی و فرهنگی تعیین می‌شود که ممکن است از جامعه‌ای به جامعه دیگر متفاوت باشد. انحراف می‌تواند منجر به پاسخ‌های اجتماعی سرزنش‌آمیز مانند طرد کردن یا عدم تأیید شود، اما لزوماً منجر به مجازات قانونی رسمی نمی‌شود. در حالی که همه جرایم، انحراف تلقی می‌شوند، همه رفتارهای انحرافی مجرمانه نیستند. بدین ترتیب، انحراف طیف وسیع‌تری از اقدامات ناهمنوا با اجتماع را دربرمی‌گیرد که ممکن است مورد مخالفت اعضای جامعه قرار گیرد، اما به صراحت توسط قانون ممنوع نشده‌است. با توجه به آن که قلمروی مطالعاتی جرم‌شناسی به دوگانه جرم و انحراف می‌پردازد و ورای اصل قانونمندی به تحلیل رفتارهای کجروانه می‌پردازد، از این‌رو، مقصود از پدیده مجرمانه در این پژوهش اعم از جرم و انحراف است. اهمیت مطالعه انحراف در کنار جرم در سیاست جنایی و جرم‌شناسی، به علت وجود درجاتی از حالت خطرناک در فرد منحرف و ناتوانی او در رعایت هنجارهای اجتماعی است؛ مسئله‌ای که خود می‌تواند زمینه‌ساز ارتکاب جرم در آینده شود.

## ۲.۲. نظریه خودکنترلی

خودکنترلی را می‌توان تولدایی انسان در مهار کردن غرایز درونی و به تعویق انداختن لذت‌های آنی تعریف کرد (Gottfredson and Hirschi, 1990: 89). گاتفردسون و هیرشی، خودکنترلی را به‌عنوان صفتی اکتسابی معرفی می‌کنند که در سنین کودکی، به‌ویژه هشت تا ده سالگی، ساخته می‌شود و در سراسر دوره زندگی ثابت و مصون از تغییر است. آن‌ها تربیت خانوادگی را عامل اصلی شکل‌گیری این ویژگی می‌دانند (Aliverdina and Saleh nejad, 2012: 10). در خانواده‌هایی با والدین بی‌توجه و سهل‌انگار که رفتار کودک را مورد پایش و نظارت دائمی قرار نداده و اعمال نادرست او را با تنبیه و مجازات پاسخ نمی‌دهند،

کودکانی پرورش می‌یابند که با کنترل امیال درونی (نهاد) و به تأخیر انداختن لذت‌ها آشنا نیستند (Grasmick et al., 1993). آن‌ها بیان می‌کنند «تفاوت‌های مشاهده‌شده میان افراد در سنین هشت تا ده سالگی، معمولاً ادامه می‌یابند... بچه‌های خوب، خوب باقی می‌مانند. بچه‌های نه‌چندان خوب نیز به منشأ نگرانی والدین، معلمان و در نهایت نظام عدالت کیفری تبدیل خواهند شد» (Gottfredson and Hirschi, 2001 as cited in Burt et al. 2014).

«کنترل و فقدان آن در طی رشد کودک اهمیت مضاعف می‌یابد: در سن هجده سالگی، اشخاصی که سطح پایینی از خودکنترلی دارند، بیشتر تکانشی، ماجراجو، پرخاشگر و در روابط میان‌فردی، گوشه‌گیر هستند. در سن بیست و یک سالگی، خودکنترلی پایین با تعداد محکومیت‌های کیفری افراد ارتباط پیدا می‌کند. مطالعات طولی بلندمدت نشان می‌دهند مشکل خودکنترلی رابطه مهمی با ارتکاب جرم دارد؛ بدین معنا که سطح پایین خودکنترلی در سن چهارده سالگی موجب ارتکاب رفتارهای مجرمانه در سنین بیست و بیست و دو سالگی می‌شود» (Hollander-Blumoff, 2012: 525-526).

یکی از ویژگی‌های بارز افراد دارای سطح پایینی از خودکنترلی، پاسخ سریع آن‌ها به محرک‌های مادی در محیط پیرامونی است. در مقابل، افرادی با خودکنترلی بالا، تمایل دارند تا رضایت‌مندی و لذت خود را به تعویق بیندازند (Gottfredson and Hirschi, 1990: 89). رفتارهای مجرمانه بدون نیاز به برنامه‌ریزی یا مهارت خاص و به صورت کوتاه‌مدت و فوری، برای مرتکب ایجاد رضایت‌مندی می‌کنند. از این رو، افراد دارای سطح پایینی از خودکنترلی درگیر فعالیت‌های مجرمانه می‌شوند. از آن‌جا که این مشکلات به تنهایی نیز می‌توانند زمینه‌ساز ارتکاب جرم باشند، در خصوص افرادی که خودکنترلی پایینی دارند، خطر بروز پدیده مجرمانه به مراتب بالاتر می‌رود.

به باور گاتفردسون و هیرشی، «خودکنترلی پایین به‌تنهایی علت اصلی ارتکاب جرایم نیست؛ بلکه فرصت مجرمانه، یعنی اوضاع و احوال و شرایطی که در اثر آن‌ها، خودکنترلی پایین به احتمال زیاد منجر به وقوع جرم می‌شود، دومین متغیر مستقل مهم و اساسی است» (Grasmick et al., 1993: 10). به بیان بهتر، هنگامی که فرصت مناسبی برای بزهکاری وجود دارد، افرادی که دارای سطح پایینی از خودکنترلی می‌باشند، به احتمال بیشتری مرتکب جرم خواهند شد. پس با افزایش سطح خودکنترلی در افراد جامعه که با آموزش والدین و یا از طریق مدرسه در سنین خردسالی محقق می‌شود و نیز کاهش فرصت مجرمانه که در پرتو رهیافت‌های جرم‌شناسی هم‌چون پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی، نظارت رسمی و غیررسمی و ... می‌توان تا حدی از وقوع جرم پیشگیری کرد.

یکی از مسائلی که توسط گاتفردسون و هیرشی در کتاب نظریه عمومی جرم ادعا می‌شود، تک‌بعدی بودن ساختار خودکنترلی است. به اعتقاد آن‌ها، از آن‌جا که صفاتی چون تکانش‌گری، ریسک‌پذیری و مخاطره‌جویی، عدم توجه به پیامد رفتارها و بی‌عاطفگی نسبت به دیگران معمولاً در اشخاص یکسانی گرد هم می‌آیند و در طول دوره زندگانی تغییر نمی‌کنند، می‌توان نتیجه گرفت خودکنترلی یک ساختار ثابت تک‌بعدی است (Gottfredson and Hirschi, 1990: 91). البته آن‌ها شواهدی مبتنی بر این ادعا ارائه نمی‌دهند. پژوهش‌های بعدی نشان می‌دهد نه تنها خودکنترلی در طول دوره زندگی اشخاص ثابت نیست (Na and Paternoster, 2012; Burt et al., 2014; Burt et al., 2006; Forest et al., 2019; Turner and Piquero, 2002) ابعاد گوناگونی تشکیل شده است. برای مثال، استینبرگ<sup>۱</sup> استدلال می‌کند خودکنترلی از دو بُعد مخاطره‌جویی<sup>۲</sup> و تکانش‌گری<sup>۳</sup> پدید می‌آید. او مخاطره‌جویی را «تمایل به جستجوی تجربه‌های بدیع، متنوع و بسیار هیجان‌انگیز» تعریف می‌کند (Steinberg et al., 2008: 1765). از سوی دیگر، تکانش‌گری به معنای «نا توانی در به تأخیر انداختن رضایت‌مندی» است و به رفتارهای ناگهانی و بی‌مقدمه منتهی می‌شود (Steinberg, 2010: 218). این دو ویژگی اگرچه ممکن است در یک فرد به صورت هم‌زمان وجود داشته باشند، اما زیربنای عصب زیست‌شناختی هر کدام با دیگری متفاوت است.

1. Steinberg  
2. Risk-Seeking  
3. Impulsivity

در هر حال، با وجود انتقادات وارد شده، نظریه خودکنترلی همچنان از «قوی‌ترین همبسته‌های شناخته‌شده جرم» به‌شمار می‌آید (Pratt and Cullen, 2000: 952). سادگی این نظریه در فروکاهی علل ارتکاب جرم به یک عامل، در حالی که نقطه قوت و امتیازش محسوب می‌گردد، آن را آسیب‌پذیر نیز کرده است؛ زیرا برخی از جرم‌شناسان معتقدند جرم پیچیده‌تر از آن است که تنها با یک عامل تبیین شود (Vold et. al., 2019: 280). روشن است که در مطالعات جرم‌شناختی نباید صرفاً به یک عامل خطرزا بسنده کرد؛ بلکه همزمان باید ویژگی‌های روانی و جسمی بزهکاران را در کنار ابعاد مختلف فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی جامعه مدنظر قرار داد تا به دید به‌نسبت کامل از پدیده مجرمانه دست یافت.

### ۳.۲. نظریه پنج عاملی شخصیت

یکی از شگفت‌انگیزترین پدیده‌های مربوط به انسان، شخصیت اوست. پیچیدگی فراوان، انتزاعی بودن و گستردگی جنبه‌های گوناگون شخصیت، ارائه تعریف کامل و یکسان از آن را برای روان‌شناسان دشوار و حتی غیرممکن کرده؛ تا جایی که بیش از پنجاه تعریف مختلف برای شخصیت بیان شده است (Allport, 1961). به عقیده کتل، شخصیت چیزی است که به افراد اجازه می‌دهد رفتاری را که در یک موقعیت معین از فرد سر می‌زند، پیش‌بینی کنند (Schultz, 2016: 213). در یک تعریف ساده می‌توان گفت «شخصیت به الگوهای ویژه تفکر، احساس و رفتار اشخاص اشاره می‌کند» (Lynam and Miller, 2018: 28). بنابراین، ویژگی شخصیتی به آن دسته از رفتارها اشاره دارد که در فرد نهادینه شده و زودگذر نیستند. همین خصوصیت ماندگاری و ثابت بودن است که پیش‌بینی رفتارهای آینده بزهکاران را در رویکردهای مبتنی بر اصلاح و درمان تا حدی ممکن می‌سازد. پژوهش‌های متعدد در حوزه روان‌شناسی صفات، پنج عامل بزرگ را به‌عنوان ابعاد اساسی شخصیت انسان‌ها شناسایی کرده‌اند. نظریه پنج عاملی که توسط پاول کاستا و رابرت مک‌کری بیان شده است، ویژگی‌های روان‌رنجوری، برون‌گرایی، تجربه‌گرایی، سازش‌پذیری و وجدان‌گرایی را سنگ‌بنای ساختار شخصیتی انسان معرفی می‌کند که هر کدام از این ویژگی‌ها، خود از شش زیرمؤلفه (رویه) ساخته شده‌اند. می‌توان گفت «نظریه پنج عاملی، علمی‌ترین نوع طبقه‌بندی را در علوم رفتاری ارائه می‌دهد» (Costa and McCrae, 1992: 224).

تحقیقات انجام شده، نشان داده‌اند که می‌توان از NEO-PI-R، در توصیف اختلالات روانی شخصیت<sup>۱</sup> استفاده کرد (Schroeder et al, 1992: 49). با توجه به این‌که در اکثر موارد، اختلالات محور دو روان‌پزشکی<sup>۲</sup>، با علایم شایع در اختلالات محور یک<sup>۳</sup> نظیر افسردگی و اضطراب<sup>۴</sup> همبودی و همایندی دارند، لذا می‌توان چنین استنباط کرد که آزمون‌های شخصیتی که در زمینه تشخیص اختلالات محور دو کاربرد دارند، می‌توانند پس از بررسی‌های لازم، در زمینه شناسایی و تشخیص اختلالات یا

۱. اختلال روانی عبارت است از نشانگان یا الگوی رفتاری یا روانی که اهمیت بالینی دارد و در فرد یافت می‌شود و با پریشانی فعلی، معلولیت یا با افزایش قابل ملاحظه خطر مرگ، درد، معلولیت، یا از دست دادن آزادی ارتباط دارد. این نشانگان یا الگو نباید صرفاً پاسخی قابل پیش‌بینی و از لحاظ فرهنگی تأیید شده به رویدادی خاص باشد. انجمن روانپزشکان آمریکایی در قالب دفترچه DSM-IV-TR برای هر اختلال، مدتی را مشخص می‌کند که طی آن، نشانه‌ها برای تشخیص اختلال باید وجود داشته باشند. بنابراین فکر یا خلق زودگذر، رفتار گاه و بی‌گاه عجیب، یا احساس زودگذر بی‌ثباتی یا سردرگمی، اختلال روانی را تشکیل نمی‌دهند.

۲. اختلالات محور دو که همان اختلال‌های شخصیت و عقب ماندگی ذهنی است، شامل مجموعه اختلال‌هایی است که بیانگر ویژگی‌های بادوام شخصیت یا توانایی‌های فرد هستند. یک مجموعه از این اختلال‌ها، اختلالات شخصیت هستند. صفات شخصیتی که انعطاف‌ناپذیر و ناسازگارانه بوده و باعث می‌شوند که فرد دچار پریشانی شده یا در توانایی او برای انجام دادن تکالیف روزمره زندگی، اختلال زیادی ایجاد شود.

۳. اختلالات محور یک که همان اختلالات بالینی است، مجموعه نشانگان بالینی نامیده می‌شوند؛ بدین معنا که هر یک مجموعه‌ای از نشانه‌ها است که شکل خاصی از ناهنجاری را تشکیل می‌دهند. این نشانه‌ها مواردی هم‌چون اسکیزوفرنی و افسردگی را تشکیل می‌دهند. مجموعه اختلال‌های دیگر، اختلال‌های سازگاری هستند که واکنش‌هایی به رویدادهای زندگی هستند. این واکنش‌ها باید حداقل ۶ ماه ادامه داشته و ناراحتی و پریشانی مهمی را برای فرد به بار آورده باشد. اختلال‌های سازگاری به شکل‌های واکنش‌های هیجانی مانند اضطراب، افسردگی، آشفتگی‌های رفتار، شکایت‌های جسمانی، گوشه‌گیری اجتماعی یا اختلال در کار یا عملکرد تحصیلی آشکار می‌شوند.

حداقل علایم اختلالات محور یک نیز کاربرد داشته باشند. کاستا و مک‌کری، برای تبیین نیم‌رخ بهداشت روانی در آزمون NEO-PI-R، نشان دادند که احساسات مثبت با برون‌گرایی و احساسات منفی با روان‌رنجوری تبیین می‌شوند (Costa and McCrae, 1995: 29). بر اساس نتایج آن‌ها، افرادی که در دو عامل برون‌گرایی و روان‌رنجوری نمرات بالاتری به‌دست می‌آورند، افرادی به شدت احساساتی هستند. بر این اساس، شادترین افراد، کسانی هستند که در برون‌گرایی نمره بالا و در روان‌رنجوری، نمرات پایین می‌گیرند. در رابطه با شاخص‌های کلی بهداشت روانی و علایم اختلالات روان‌پزشکی نیز تحقیقات انجام‌شده، همبستگی معنادار میان عامل روان‌رنجوری با افسردگی را نشان داده‌اند (McCrae and Costa, 2003: 33). بر این اساس، طیف وسیعی از هیجانات منفی و صفات مربوط به عامل روان‌رنجوری، به صورت مثبت و صفات و عوامل مربوط به برون‌گرایی به‌صورت منفی، با انواعی از اختلالات اضطرابی رابطه دارند. (Watson, 2005: 59).

روان‌رنجوری در مقابل ثبات هیجانی قرار می‌گیرد. فردی با نمره بالا در روان‌رنجوری، انسانی مضطرب، دائماً نگران، آشفتنه و پریشان خاطر تلقی می‌شود. او اغلب احساس ناکامی و درماندگی می‌کند و به‌آسانی تحریک‌پذیر است. چنین کسی در مواجهه با دیگران، به‌ویژه غریبه‌ها، خجالتی و دست‌پاچه خواهد بود. او به‌عنوان فردی که در کنترل تکانه‌ها و امیال نفسانی‌اش ناتوان است، شناخته می‌شود. همچنین، او به‌خوبی نمی‌تواند موقعیت‌های استرس‌زا را مدیریت کند (Costa and McCrae, 1992: 244-245). در طرف مقابل، کسانی که نمره پایینی در این ویژگی کسب می‌کنند، از نظر عاطفی باثبات، معمولاً آرام و راحت هستند و در برابر فشارهای زندگی، سازگاری بهتری از خود نشان می‌دهند (Rezaei, 2019: 34). از این‌رو، این ویژگی را می‌توان با برخی متغیرهای مطرح شده در نظریه شخصیت جنایی پیناتل<sup>۱</sup> هم‌سو دانست. پیناتل برای بررسی گذار از اندیشه به عمل، معتقد است که شخصیت هر فرد دارای پنج متغیر است که از یک هسته مرکزی و چهار متغیر تشکیل می‌شود. چهار متغیر حول هسته مرکزی عبارتند از خودبینی، تلون مزاجی، پرخاش‌گری و بی‌تفاوتی. به باور وی، زمانی که دو یا سه متغیر مورد اشاره حول هسته مرکزی شکل گیرند، احتمال ارتکاب جرم بسیار زیاد خواهد شد. (Najafi Abrandabadi and Hashem Beigi, 2017: 105)

لذا، روان‌رنجوری که متشکل از احساساتی چون خشم، تلون مزاجی و خودبینی است، می‌تواند در قالب نظریه شخصیت جنایی پیناتل تحلیل شود. ناتوانایی در کنترل واکنش‌های هیجانی و مدیریت خشم، روان‌رنجوران را مستعد جرایم آنی و خشونت‌آمیز می‌کند؛ درحالی‌که جرایم یقه سفید از آنجا که معمولاً نیازمند برنامه‌ریزی بلندمدت، خون‌سردی و انطباق اجتماعی بالا هستند، از روان‌رنجوران بر نمی‌آیند.

برون‌گرایی به‌عنوان دومین ویژگی شخصیتی، دربردارنده استعداد یک شخص در احساسات مثبت و معاشرت‌پذیری است (Lynam and Miller: 2018:29). فرد برون‌گرا، برخلاف درون‌گراها، تمایل به حضور در جمع‌های پرسروصدا و مهمانی‌های شلوغ دارد. او فردی اقتدارگرا و مسلط است؛ زیرا ترجیح می‌دهد رهبر گروه باشد تا دنبال‌کننده دیگران. برون‌گراها به‌عنوان اشخاصی پارانرژی توصیف شده و تمایل دارند درگیر فعالیت‌ها و مشغله‌های متعدد باشند. هیجان، برانگیختگی و تحریک‌پذیری برای آنان جاذبه زیادی دارد. آن‌ها اغلب احساس شادی و شغف را تجربه می‌کنند (Costa and McCrae, 1992: 244-245). «بررسی‌ها نشان می‌دهند برون‌گراها در مقایسه با درون‌گراها با سطح پایین برانگیختگی قشر مغز مشخص می‌شوند. آن‌ها برای دستیابی به سطح بهینه برانگیختگی، به هیجان و محرک‌های محیطی بیشتری نیاز دارند. به‌دلیل توانایی پایین در برانگیختگی، برون‌گراها کمتر مستعد پذیرش درد و تنبیه هستند و ترس و اضطراب کمتری را تجربه می‌کنند. بنابراین آن‌ها پاسخ‌های شرطی را به‌کندی آموخته و نسبت به درون‌گراها کمتر جامعه‌پذیر می‌شوند» (Bahadori Khosrowshahi and Khanjani, 2016: 3)

تجربه‌گرایی سومین ویژگی شخصیتی در آزمون NEO است. فرد تجربه‌گرا قدرت تخیل بالا و واضحی دارد. او نسبت به مفهوم زیبایی، که در طبیعت، موسیقی و هنر یافت می‌شود، حساسیت بالایی داشته و طیف گوناگونی از احساسات و عواطف را تجربه می‌کند. چنین شخصی، از فعالیت‌های جدید و متفاوت لذت می‌برد و به تنوع در زندگی خود نیاز مبرم دارد. به‌علاوه، فرد تجربه‌گرا در باورهای اخلاقی، سیاسی و اجتماعی خود بی‌تعصب و آزاداندیش است (Costa and McCrae, 1992:244-245).

سازش‌پذیری به عنوان بخش مهم دیگر شخصیت انسان‌ها با روابط بین فردی اشخاص ارتباط دارد؛ بدین صورت که افرادی با سطح سازش‌پذیری بالا به خوش‌بینی، صداقت و همدل بودن تمایل دارند، از سوی دیگر آن‌هایی که نمرات کمی در این ویژگی کسب کردند، معمولاً اشخاصی فریب‌کار، مغرور و نسبت به دیگران بی‌تفاوت‌اند» (Lynam and Miller: 2018:29). آن‌ها خودخواه، شکاک و بدگمان هستند و به نوع بشر بی‌اعتمادند. چنین افرادی در زمان نیاز، قادرند دیگران را فریب دهند تا به خواسته‌های خود برسند و همیشه منافع خود را بر دیگران مقدم می‌شمارند. آن‌ها به شدت رقابتی بوده و حاضرند تا در صورت لزوم برای عقاید خود بجنگند. افراد ناسازگار به خود و دستاوردهایشان می‌بالند و نسبت به عقاید خود متعصب و سرسخت هستند (Costa and McCrae, 1992: 245).

در نهایت، کسانی که در ویژگی وجدان‌گرایی نمرات بالایی کسب می‌کنند، تا حد زیادی با کفایت و کارآمد هستند و در تصمیم‌گیری‌هایشان خردمندانه و منطقی عمل می‌کنند. آن‌ها به عنوان افرادی مرتب، وقت‌شناس و منظم شناخته می‌شوند. وجدان‌گرایان انسان‌های قانونمندی هستند و در تمام کارهای خود برای رسیدن به حد کمال می‌کوشند. در طرف مقابل، کسانی که سطح پایینی از وجدان‌گرایی دارند افرادی شتاب زده و عجول‌اند و گاهی نیز بدون در نظر گرفتن تمام پیامدها و عواقب، عمل می‌کنند (Costa and McCrae, 1992: 244-245). همچنین آن‌ها به وعده‌ها و قول‌های خود پایبند نبوده و مسئولیت‌هایشان را به‌درستی انجام نمی‌دهند. «افراد با نمره پایین در این مقیاس را نباید افرادی فاقد پایبندی به اصول اخلاقی دانست، بلکه این افراد معمولاً دقت کافی را برای انجام کارها از خود نشان نداده و در جهت رسیدن به اهداف خود نیز چندان مصر و پیگیر نیستند» (Rezaei, 2019: 36).

روان‌رنجوری	برون‌گرایی	تجربه‌گرایی	سازش‌پذیری	وجدان‌گرایی
اضطراب	صمیمیت	خیال‌پردازی	اعتماد	شایستگی/اصلاحیت
پرخاشگری	اجتماعی بودن	زیبایی‌شناسی	راست‌گویی	نظم
افسردگی	جرات‌ورزی	احساسات	نوع‌دوستی	وظیفه‌شناسی
کم‌رویی	جنب‌وجوش	اعمال	انطباق با دیگران	سخت‌کوشی
تکانش‌گری	هیجان‌طلبی	عقاید	فروتنی	خود انضباطی
آسیب‌پذیری	عواطف مثبت	ارزش‌ها	دل‌رحم بودن	احتیاط

زیرمؤلفه‌های شخصیت (Costa and McCrae, 1992)

### ۳. روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نظر هدف کاربردی و روش آن توصیفی و از نوع همبستگی است. به عبارت دقیق‌تر، چون در این پژوهش تلاش می‌شود تا رابطه میان نظریه شخصیت کاستا و مک‌کری و خودکنترلی بررسی شود، مطالعه از نوع همبستگی است. تحقیق همبستگی یکی از روش‌های تحقیق توصیفی است که رابطه میان متغیرها را براساس هدف تحقیق بررسی می‌کند. لذا، روش همبستگی برای دو هدف عمده کشف ارتباط بین متغیرها و برای پیشگویی نمره آزمودنی در یک متغیر از روی نمره‌های آن در دیگر متغیرها به کار می‌رود.

جامعه آماری این پژوهش کلیه دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد در مقاطع تحصیلی کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری در نیم‌سال تابستان و پاییز سال تحصیلی ۱۴۰۲ هستند. دلیل اصلی انتخاب دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد به عنوان اعضای جامعه آماری آن است که از یک‌سو، دانشجویان به عنوان اعضای فرهیخته جامعه، علی‌القاعده از خودکنترلی بالا برخوردار هستند؛ زیرا خودکنترلی مسئله‌ای اکتسابی است که آموزش مهم‌ترین نقش را در بهبود آن دارد. از سوی دیگر، نظریه پنج‌عاملی شخصیت، علی‌القاعده وراثتی است. از این‌رو، دانشجویان به عنوان جامعه آماری این پژوهش انتخاب شدند تا این مسئله به صورت دقیق

مشخص شود که آیا دانشجویان در اثر آموزش توانسته‌اند، برخی از ویژگی‌های منفی شخصیتی را که ریشه در وراثت دارند، از بین ببرند. به عبارت دیگر، آیا عامل اکتسابی خودکنترلی در میان دانشجویان می‌تواند بر عامل وراثتی روان‌رنجوری غلبه کند و مانع از ارتکاب جرم شود؟ علاوه بر آن، بر اساس یافته‌ها، تغییر ویژگی‌های شخصیتی وراثتی از طریق تمرین‌های روان‌شناختی امکان‌پذیر است. لذا، تحلیل و تبیین رابطه میان عامل وراثتی و اکتسابی در میان دانشجویان می‌تواند میزان تغییر در ویژگی‌های وراثتی را نیز نشان دهد. بر این اساس، دلیل انتخاب دانشجویان، تبیین رابطه میان عامل اکتسابی/ خودکنترلی - که در دانشجویان بالا است - و عامل وراثتی/ نظریه پنج عاملی شخصیت - که قابل تغییر است -، در میان آن‌ها است.

با توجه به آن که تعداد کل دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد، حدود ۲۱ هزار نفر است، ۳۸۵ نفر به عنوان حجم نهایی انتخاب شدند. این تعداد متناسب با مرحله اشباع داده‌ای در فرمول موگران و فرمول کوکران است. پس از مشخص شدن حجم نهایی، نمونه‌گیری در دستور کار قرار می‌گیرد. مهم‌ترین روش نمونه‌گیری در مطالعات کمی، نمونه‌گیری تصادفی است که در آن با انتخاب تصادفی جامعه آماری و در پرتو نظریه احتمال، اطلاعات به دست آمده از جامعه آماری قابل اعتماد فرض می‌شود. به عبارت دیگر، نمونه‌گیری تصادفی ساده که برآورد منصفانه‌ای از جامعه آماری به دست می‌دهد، روشی است که تمامی اعضای جامعه جهت قرار گرفتن در جامعه آماری از شانس برابر برخوردارند. بدین‌سان، در این پژوهش برای انتخاب جامعه نهایی از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده طبقه‌ای یا متناسب با حجم انتخاب شد. در این روش، شانس حضور افراد در جامعه آماری بر اساس تقسیم تعداد اعضای جامعه آماری بر جمعیت کل و متناسب با حجم طبقه به دست می‌آید.

جدول ۱. اطلاعات مربوط به محاسبه حجم نمونه

N	حجم نمونه	۳۸۵
N	حجم جامعه	۹۷۰
T	سطح اطمینان قابل قبول	۱/۹۶
P	نسبتی از جمعیت دارای صفت معین	۰/۵
Q	نسبتی از جمعیت فاقد صفت معین	۰/۵
D	دقت احتمالی مطلوب یا فاصله اطمینان	۰/۰۵

برای بررسی رابطه میان نظریه شخصیت کاستا و مک کری و خودکنترلی از آزمون NEO-FFI استفاده شد. آزمون NEO-FFI که در واقع همان پرسش‌نامه برگرفته از نظریه شخصیت کاستا و مک کری است، توسط این دو پژوهش‌گر ارائه شده است. با توجه به پیچیدگی و طولانی بودن NEO-PI-R و از همه مهم‌تر تمایل نداشتن آزمودنی به ابزار طولانی در موقعیت‌های بالینی و پژوهشی، نسخه کوتاهی از NEO-PI-R با عنوان پرسشنامه پنج عاملی (NEO-FFI) طراحی شده است. این پرسش‌نامه شامل شصت سؤال است که در آن به هر یک از پنج عامل، دوازده پرسش اختصاص داده شده است که به هر سؤال باید در مقیاس لیکرت «کاملاً مخالفم، مخالفم، نظری ندارم، موافقم و کاملاً موافقم» پاسخ داده شود (Costa and McCrae, 1995: 29). هم‌زمان برای تحلیل رابطه میان نظریه شخصیت و خودکنترلی، باید ظرفیت کنترل درونی افراد نیز مدنظر قرار گیرد؛ زیرا نمی‌توان بدون معیار خودکنترلی، رابطه میان نظریه شخصیت و کنترل درونی جرم را به‌دست آورد. بدین منظور از پرسش‌نامه خودکنترلی تانجی استفاده شد (Tangney et al., 2018).

اعتبار پرسش‌نامه‌های به کار رفته در این پژوهش، در قالب تأیید روایی و پایایی در تحقیقات مختلف در اقصی نقاط جهان موجب شده تا پرسش‌های شصت‌گانه کاستا و مک کری و خودکنترلی تانجی به یک الگوی استاندارد و جهانی تبدیل شوند. با توجه به آن که پرسش‌نامه‌های مورد اشاره در زمره پرسش‌نامه‌های استاندارد قرار می‌گیرند که در سطح جهانی شهرت دارند، پرسش‌نامه‌ها دارای اعتبار و اعتماد هستند. تجزیه و تحلیل حاصل از این پژوهش با استفاده از نسخه ۲۴ نرم افزار آماری SPSS، در دو سطح

آمار توصیفی و استنباطی انجام شد. در بخش آمار توصیفی از مشخصه‌های آماری هم‌چون میانگین و انحراف معیار و در بخش آمار استنباطی، آزمون‌های رگرسیون چندگانه و ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد.

#### ۴. یافته‌های پژوهش

با توجه به آن‌که در مطالعات کمی، یافته‌های پژوهش در دو قالب یافته‌های توصیفی و استنباطی مطرح می‌شوند، در قسمت اول، یافته‌های توصیفی و در ادامه، یافته‌های استنباطی پژوهش ارائه می‌شوند.

##### ۴.۱. یافته‌های توصیفی

حجم نهایی پژوهش شامل ۳۸۵ دانشجوی در دانشگاه فردوسی مشهد است که ۶۰/۳ درصد (با فراوانی ۲۳۲ نفر) خانم و ۳۹/۷ درصد (با فراوانی ۱۵۳ نفر) آقا بودند. این درصد تقریباً با درصد واقعی نسبت دختران و پسران در دانشگاه فردوسی مشهد برابر است. ۸۴/۷ درصد (با فراوانی ۳۲۶ نفر) مجرد و ۱۵/۳ درصد (با فراوانی ۵۹ نفر) متأهل، ۷۷/۹ درصد (با فراوانی ۳۰۰ نفر) صرفاً دانشجوی و ۲۲/۱ درصد (با فراوانی ۸۵ نفر) علاوه بر دانشجوی بودن، مشغول به کار بودند. هم‌چنین ۴۷/۵ درصد (با فراوانی ۱۸۳ نفر) بین ۲۰ تا ۲۲ سال سن داشته‌اند.

##### ۴.۲. یافته‌های استنباطی

برای تبیین یافته‌های استنباطی، در ابتدا جهت بررسی نرمال بودن توزیع متغیرها در جامعه، از آزمون «کلوموگروف اسمیرنوف»<sup>۱</sup> استفاده شد. در آمار ناپارامتری، یکی از روش‌های سنجش و آزمون مربوط به توزیع، استفاده از این آزمون است که به کمک آن می‌توان به وسیله یک نمونه تصادفی از جامعه آماری، مشخص کرد که آیا جامعه آماری از توزیع مورد نظر پیروی می‌کنند یا خیر. بعد از انجام آزمون و از آنجا که نتایج معنادار نبود ( $P > 0.05$ )، مشخص شد که نرمالیتی در اعضای جامعه آماری برقرار است. هم‌زمان، در روند اجرای مدل رگرسیون چندگانه گام به گام، کلیه پیش‌فرض‌های موجود (آزمون دوربین واتسن برای بررسی استقلال خطاها، آزمون شاخص توانایی و عامل تورم واریانس برای بررسی هم‌خطی) مورد بررسی قرار گرفت. نتایج حاصل حاکی از برقراری این پیش‌فرض‌ها بودند. بعد از انجام این مراحل، میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش در جدول ۱ برآورد شده است.

جدول ۲. میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف معیار	کمترین	بیشترین
روان رنجوری	۳۵/۹۸	۷/۵۴	۱۶	۵۵
برون‌گرایی	۳۹/۵۳	۴/۳۶	۲۲	۵۳
تجربه‌گرایی	۳۹/۳۵	۷/۴۱	۱۶	۵۶
سازش‌پذیری	۴۴/۸۵	۶/۹۸	۲۶	۶۰
وجدان‌گرایی	۴۰/۶۹	۵/۹۷	۲۱	۵۶
خودکنترلی	۴۲/۹۸	۷/۳۶	۱۹	۶۰

در این پژوهش به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها، از روش همبستگی پیرسون و آزمون تحلیل رگرسیون چندگانه به روش گام به گام استفاده شد. ضریب همبستگی پیرسون که به نام‌های ضریب همبستگی گشتاوری و یا ضریب همبستگی مرتبه صفر نیز نامیده می‌شود، به منظور تعیین میزان رابطه، نوع و جهت رابطه بین دو متغیر فاصله‌ای یا نسبی و یا یک متغیر فاصله‌ای و یک متغیر

1. Kolmogorov-Smirnov Test



نسبی به کار برده می‌شود. هم‌زمان، از جمله روش‌های مهم انتخاب متغیر در اجرای یک رگرسیون، استفاده از روش‌های رگرسیون گام به گام است. در این روش، متغیرها یک به یک به الگو وارد می‌شوند و یا از آن حذف می‌گردند. نتایج حاصل از بررسی رابطه بین مؤلفه‌های روان‌رنجوری، برون‌گرایی، تجربه‌گرایی، سازش‌پذیری و وجدان‌گرایی با خودکنترلی در جدول ۲ آمده است. مثبت بودن ضریب همبستگی به معنای رابطه مستقیم و منفی بودن آن به منزله رابطه معکوس است. ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش نشان می‌دهد که متغیر وابسته/ خودکنترلی با روان‌رنجوری ( $r = -0/477$  و  $p < 0/01$ ) و برون‌گرایی ( $r = -0/131$  و  $p < 0/05$ ) رابطه معکوس و معنادار و با تجربه‌گرایی ( $r = 0/286$  و  $p < 0/01$ )، سازش‌پذیری ( $r = 0/716$  و  $p < 0/01$ ) و وجدان‌گرایی ( $r = 0/241$  و  $p < 0/01$ ) رابطه مستقیم و معنادار دارد. شرح کامل ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش در جدول ۲ آورده شده است.

جدول ۲. ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیر	خودکنترلی	روان‌رنجوری	برون‌گرایی	تجربه‌گرایی	سازش‌پذیری	وجدان‌گرایی
خودکنترلی	۱					
روان‌رنجوری	$-0/477^{**}$ $0/001$	۱				
برون‌گرایی	$-0/131^*$ $0/010$	$-0/011^*$ $0/835$	۱			
تجربه‌گرایی	$0/286^*$ $0/001$	$-0/493^{**}$ $0/001$	$0/039$ $0/449$	۱		
سازش‌پذیری	$0/716^{**}$ $0/001$	$-0/416^{**}$ $0/001$	$-0/073$ $0/153$	$0/367^{**}$ $0/353$	۱	
وجدان‌گرایی	$0/241^{**}$ $0/001$	$-0/365^{**}$ $0/001$	$0/076$ $0/135$	$0/359^{**}$ $0/001$	$0/157^{**}$ $0/002$	۱

برای بررسی اثرات متغیرهای مستخرج از پرسشنامه NEO بر خودکنترلی از مدل رگرسیون خطی چندگانه به روش گام به گام استفاده شد. روش گام به گام براساس مقادیر متغیرها در این تحقیق شامل سه مرحله است که مدل در مرحله سوم از قدرت پیش‌بینی بیشتری نسبت به مراحل قبل برخوردار است و برای تفسیر نتایج باید به نتایج مرحله سوم توجه کرد. در هر مرحله با ورود متغیرهای مستقل جدید میزان ضریب تعیین افزایش می‌یابد؛ به طوری که مدل مرحله سوم دارای ضریب تعیین  $0/1$  می‌باشد. با توجه به این مقدار می‌توان دریافت که با وجود متغیرهای مستقل می‌توان  $10$  درصد از تغییرات متغیر وابسته را به خوبی پیش‌بینی کرد. مقدار سطح معنی‌داری آزمون معنی‌داری الگوی رگرسیون برای مرحله سوم کمتر از  $0/05$  (سطح خطای نوع اول) است و در نتیجه الگوی رگرسیون خطی چندگانه در مرحله سوم معنی‌دار است. به عبارت دیگر با استفاده از متغیرهای مستقل مدل در مرحله سوم می‌توان متغیر وابسته یعنی خودکنترلی را پیش‌بینی کرد. در جدول زیر خلاصه اطلاعات مربوط به این مدل رگرسیون گزارش شده است.

جدول ۳. خلاصه اطلاعات مدل رگرسیون

مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	خطای استاندارد مدل	مقدار آماره فیشر	سطح معنی داری
۱	۰/۲۱۲	۰/۰۴۵	۰/۰۴۰	۳۴۷/۶	۶۸۸/۸	b/۰/۰۰۴
۲	۰/۲۸۱	۰/۰۷۹	۰/۰۶۹	۲۵۰/۶	۸۴۸/۷	c/۰/۰۰۱
۳	۰/۳۱۶	۰/۱۰۰	۰/۰۸۵	۱۹۷/۶	۷۱۸/۶	d/۰/۰۰۰

در زمینه نتایج تجزیه و تحلیل پژوهش، ابتدا روان رنجوری، برون گرایی، تجربه گرایی، سازش پذیری و وجدان گرایی به عنوان متغیر پیش‌بین و خودکنترلی به عنوان متغیر ملاک/ وابسته مورد بررسی قرار گرفت و نتایج آن در جدول ۳ به نمایش درآمد. همانطور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، در گام اول، سازش‌پذیری وارد معادله شده و ۵۱/۱ درصد از واریانس خودکنترلی را تبیین کرده است. در گام دوم، روان رنجوری وارد معادله شده و مجموعاً ۵۴/۹ درصد از واریانس خودکنترلی توسط این دو متغیر تبیین شد. در گام سوم، برون گرایی وارد معادله شده و مجموعاً ۵۵/۵ درصد از واریانس خودکنترلی توسط این سه متغیر تبیین شد. در گام چهارم وجدان گرایی وارد معادله شده و مجموعاً ۵۶ درصد از واریانس خودکنترلی توسط این چهار متغیر تبیین شد.

جدول ۴. خلاصه تحلیل رگرسیون (گام به گام)

متغیرها	آماره F	معناداری R	R <sup>2</sup> تعدیل شده
سازش‌پذیری	۴۰۱/۷۶۰	۰/۰۰۱	۰/۷۱۶
سازش‌پذیری، روان رنجوری	۲۳۴/۳۳۰	۰/۰۰۱	۰/۷۴۲
سازش‌پذیری، روان رنجوری و برون گرایی	۱۶۰/۷۶۲	۰/۰۰۱	۰/۷۴۷
سازش‌پذیری، روان رنجوری، برون گرایی و وجدان گرایی	۱۲۳/۰۶۴	۰/۰۰۱	۰/۷۵۱

در جدول ۴، ضرایب رگرسیون در گام آخر ارائه شده است. این جدول نشان می‌دهد که چهار متغیر سازش‌پذیری ( $\beta = ۰/۶۳۳$ ) و روان رنجوری ( $\beta = ۰/۲۲۲$  و  $p < ۰/۰۱$ )، برون گرایی ( $\beta = -۰/۰۹۱$  و  $p < ۰/۰۱$ ) و وجدان گرایی ( $\beta = ۰/۰۹۹$  و  $p < ۰/۰۱$ ) توانایی پیش‌بینی خودکنترلی را دارند. مثبت بودن ضرایب متغیرهای سازش‌پذیری و وجدان گرایی نشان‌دهنده تأثیر مثبت آن‌ها بر خودکنترلی و منفی بودن ضرایب متغیرهای روان رنجوری و برون گرایی حاکی از رابطه معکوس آن‌ها با خودکنترلی است.

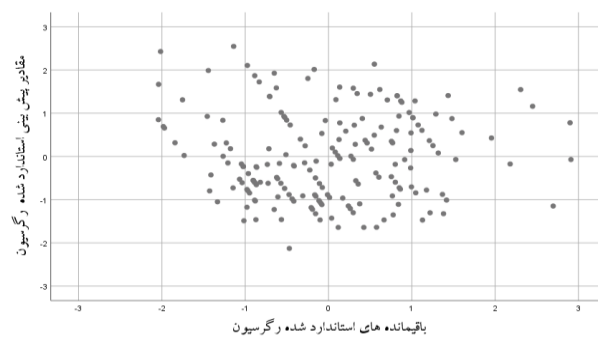
جدول ۵. ضرایب رگرسیون خودکنترلی براساس پیش‌بینی‌کننده‌ها در گام آخر

پیش‌بینی‌کننده‌ها	B	$\beta$	آماره t	معناداری
سازش‌پذیری	۰/۶۶۷	۰/۶۳۳	۱۶/۶۴۰	۰/۰۰۱
روان رنجوری	-۰/۲۱۷	-۰/۲۲۲	-۵/۳۳۱	۰/۰۰۱
برون گرایی	-۰/۱۵۴	-۰/۰۹۱	۰/۶۸۵۲	۰/۰۰۸
وجدان گرایی	۰/۱۲۲	۰/۰۹۹	۲/۶۶۶۱	۰/۰۰۸

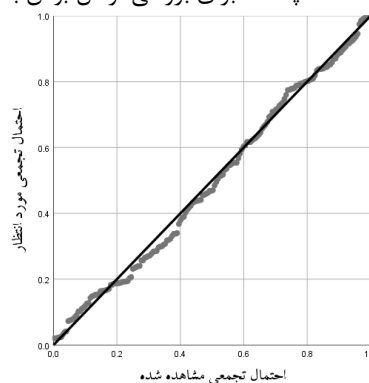
با توجه به اینکه قدر مطلق ضریب استاندارد متغیر سازش‌پذیری بزرگتر از سه متغیر مستقل دیگر است، می‌توان نتیجه گرفت که متغیر سازش‌پذیری بیشترین تأثیر را بر خودکنترلی دارد. در صورتی که مقدار عامل تورم واریانس بیشتر از ۱۰ باشد، هم‌خطی یا ارتباط بین متغیرهای مستقل حاضر در مدل تأیید می‌شود. نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که بین متغیرهای مستقل در مدل مرحله چهارم هم‌خطی وجود ندارد. برای بررسی اعتبار مدل رگرسیونی باید برقراری چهار پذیره زیربنایی را بررسی کرد. پذیره‌های زیربنایی برای باقیمانده‌های (خطاهای) مدل شامل استقلال باقیمانده‌ها (ناخود هم‌بسته بودن باقیمانده‌ها)، همگنی واریانس باقیمانده‌ها و نرمال بودن باقیمانده‌ها می‌شوند. بدین‌سان، برای بررسی این پذیره‌ها از آماره درین-واتسون<sup>۱</sup>، نمودار پراکنش باقیمانده‌های استاندارد شده در مقابل مقادیر پیش‌بینی استاندارد شده و نمودار چندک-چندک<sup>۲</sup> استفاده می‌شود.

در صورتی که آماره دوربین-واتسون در دامنه ۱/۵ تا ۲/۵ قرار داشته باشد، دلیل بر عدم وجود خودهمبستگی بین خطاهاست. در صورتی که نمودار پراکنش باقیمانده‌ها در مقابل مقادیر پیش‌بینی روند خاصی نداشته باشد، پذیره دو تأیید می‌شود. هم‌زمان، جهت بررسی نرمال بودن توزیع خطاها از نمودار چندک-چندک استفاده می‌شود. در این آزمون، در صورتی که نقاط روی نمودار نزدیک به خط نیم‌ساز ربع اول و چهارم باشند، پذیره چهارم نیز تأیید می‌شود. بر اساس یافته‌ها، مقدار آماره دوربین-واتسون برای مدل این تحقیق برابر با ۲/۰۹ به دست آمد و پذیره شماره دو مورد تأیید قرار گرفت. با توجه به نمودارهای زیر می‌توان نتیجه گرفت که پذیره‌های شماره دو، سه و چهار نیز برقرار هستند و در نتیجه مدل بدست آمده از اعتبار کافی برای پیش‌بینی خودکنترلی برخوردار است.

شکل ۱. مقادیر پیش‌بینی استاندارد شده مدل در مقابل مقادیر باقیمانده‌های استاندارد شده مدل



شکل ۲. نمودار چندک-چندک برای بررسی نرمال بودن باقیمانده‌های مدل



1. Durbin-Watson  
2. Quantile-Quantile

## نتیجه‌گیری

با وجود آن‌که آموزه‌های جرم‌شناسی پیش‌بینی‌محور<sup>۱</sup> سه عامل مهم متغیرهای مکانی، بسترهای اجتماعی و زمینه‌های شخصیتی را در پیش‌بینی جرم مؤثر می‌داند، اما در عمل، مطالعات و رهیافت‌های پیش‌بینی جرم تمرکز خود را بر کانون‌های جرم<sup>۲</sup> قرار داده‌اند. به همین دلیل، بحث جغرافیای رفتارهای مجرمانه و نحوه توزیع مکانی آن‌ها از مسائل مهمی است که توسط نهادهای عدالت کیفری مدنظر قرار گرفته است (Danesh Nari et. al., 2023: 65).<sup>۳</sup> علی‌رغم تأکید مطالعات پیش‌بینی جرم بر شناسایی کانون‌های جرم، اما تمرکز بر ویژگی‌های شخصیتی در زمره مسائل مهمی است که در مطالعات پیش‌بینی جرم بدان توجه کافی نشده است. این در حالی است که یافته‌های مطالعات بسیار در جرم‌شناسی و روان‌شناسی جنایی، نقش ویژگی‌های شخصیتی در ارتکاب جرم را ثابت کرده‌اند. بر اساس یافته‌های این پژوهش، خودکنترلی، بیش‌تر در افرادی دیده می‌شود که ثبات هیجانی دارند، محتاط و آینده‌نگر هستند، در موقعیت‌های برانگیزاننده سنجیده رفتار می‌کنند، به عواطف دیگران اهمیت داده و افرادی دل‌رحم و مشفق هستند. همچنین، اینگونه اشخاص در زندگی شخصی موفق‌تر عمل می‌کنند؛ زیرا روابط پایدار، مشاغل تخصصی و تحصیلات بالاتری دارند. این عامل نیز به‌عنوان سرمایه اجتماعی، خود مانعی دیگر بر ارتکاب جرم به‌شمار می‌رود. در مقابل، افرادی که در طرف دیگر پیوستار خودکنترلی قرار می‌گیرند، در صورت دست‌رسی به فرصت مجرمانه، احتمالاً مرتکب جرم یا سایر رفتارهای کجروانه خواهند شد. بر این اساس، یافته‌های این پژوهش، در شناسایی متغیرهای خطرناک، مدیریت ریسک و اتخاذ سازوکارهای پیشگیرانه اثرگذار خواهد بود.

تمرکز بر ایده جرم‌شناسی پیش‌بینی‌محور و توجه به سازوکارهای بازدارنده غیررسمی، می‌تواند به شناسایی متغیرهای پیشگیرنده منجر شود. آموزه‌های جرم‌شناسی، بر عامل خانواده به مثابه مهم‌ترین نهاد شکل‌دهنده شخصیت و بر سنین خردسالی به‌عنوان مناسب‌ترین سن برای آموزش و تقویت قانونمندی در افراد تأکید می‌کنند. نقش خانواده در نهادینه کردن فرهنگ قانون‌مداری از همان اوایل کودکی از طریق کارکردهای آموزشی و فرهنگ‌سازی به دست می‌آید (Patterson, 1975: 41). از این‌رو، خانواده نه تنها در اجتماعی کردن فرزندان در باب تبعیت از قوانین و هنجارهای جامعه نقش دارد، بلکه در تعمق و تفکر آن‌ها در خصوص قانون‌مداری نیز نقش‌آفرینی می‌کند. بر همین اساس، در سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ ه.ش به توزیع مناسب نهاد خانواده برای جامعه ایرانی اشاره شده است.

پیشگیری رشد‌مدار از جرم در پرتو چنین نگاهی به کانون خانواده تمرکز می‌کند. «در پیشگیری رشد‌مدار با مداخله در مراحل رشد اطفالی که به خاطر وضعیت خاص خانوادگی در معرض ارتکاب جرم هستند، تلاش می‌شود تا مانع از ارتکاب جرم توسط آن‌ها شد» (Najafi Abrandabadi, 2012: 806). این اصطلاح به معنای مجموع مداخلات روان‌شناختی-اجتماعی زودرس در فرایند رشد کودکان است که برای جلوگیری از پیش‌روی عوامل خطر‌ساز و متغیرهای جرم‌زا به‌کار برده می‌شود (Rayejian Asli, 2004: 151).

دومین بنیاد مهم اجتماعی، نهاد آموزش و پرورش است. این نهاد که گنجایش بسیار زیادی برای پرورش افراد و توسعه فرهنگ قانون‌مداری دارد، افراد را از سن پایین آماده هنجارپذیری و پذیرش بلایدها و نبلایدهای اجتماعی می‌کند. با توجه به آن‌که تربیت شهروندان یکی از نتایج نظام شهروندی است، این امر باید به صورت جدی در سیاست‌گذاری نظام آموزشی کشور قرار گیرد؛ زیرا

## 1. Predictive Criminology

## 2. Hot Spot

۳. مکان ارتکاب جرایم در هم‌گرایی و واگرایی میان بزه‌کار و بزه‌دیده نقش دارد و از این جهت تصمیم‌شخص برای ارتکاب جرم در یک مکان مشخص می‌تواند پیامدهای بسیاری را به همراه داشته باشد. به همین دلیل، شناسایی کانون‌های جرم در جرایم امری اساسی است. گرچه در گذشته، شاخص‌های مکانی ارتکاب جرایم به صورت تصادفی انتخاب می‌شدند، اما امروزه، مرتکبان به جغرافیای جرم توجه می‌کنند. این امر که برگرفته از الگوی عقلانی در ارتکاب جرم است، بدین معنا است که مرتکبان جرایم پیش از ارتکاب جرم مکان‌های خاصی را برای ارتکاب جرم انتخاب می‌کنند. به همین دلیل، توزیع و پراکندگی جغرافیایی جرایم بر اساس مکان‌های خاص مدنظر مرتکبان تعریف می‌شود.

موجب هم‌نوایی افراد با ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی می‌شود. بر همین اساس است که در بند سوم از اصل سوم قانون اساسی، دولت جمهوری اسلامی ایران ملزم شده است تا همه امکانات خود را در راستای آموزش و پرورش رایگان برای عموم شهروندان در تمام سطوح و تسهیل و تعمیم آموزش عالی به کار بندد.

با توجه به آن‌که امروزه ثابت شده است که افراد در سن پانزده تا هجده سال در معرض بیش‌ترین خطر برای پیوستن به گروه‌های مجرمانه قرار دارند (Decker and Pyrooz, 2015: 108)، وزارت آموزش و پرورش با توجه به رسالت خود مبنی بر انجام وظایف اخلاقی و علمی، نقش مهمی در کارکرد صحیح برنامه‌های قانون‌مدارانه دارد؛ زیرا کودکان بعد از خانواده، وارد محیط‌های آموزشی مانند مدرسه می‌شوند. به همین دلیل، آموزش و پرورش می‌تواند فرهنگ عمومی در خصوص قانون‌مندی را شکل دهد. بنابراین، می‌توان از ظرفیت‌های آموزش و پرورش در راستای پیشگیری اجتماعی استفاده کرد. در این راستا، با نگاهی جرم‌شناسانه به سیاست‌های کلی ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش مصوب ۱۳۹۲ بر نقش این نهاد در درونی کردن ارزش‌ها و هنجارها و تربیت انسان‌های قانون‌گرا و عدالت‌خواه اشاره شده است. همچنین، در بند ۲ از این مصوبه، نهاد آموزش و پرورش به عنوان مهم‌ترین بنیان تربیت نیروی انسانی تأکید کرده است. بدین‌سان، با توجه به آن‌که این نهاد در تمامی جوامع، نقش مهمی در به فعلیت در آوردن استعدادها و توانایی‌های فکری و مهارتی افراد دارد، می‌تواند در فرایندهای جامعه‌پذیری، پرهیز از ارتکاب جرم را به عنوان یک پیام اصلی مدنظر قرار دهد.

با توجه به مطالب فوق، پژوهش حاضر ضمن معرفی ویژگی‌های شخصیتی که از طریق همبستگی با خودکنترلی، افراد را از ارتکاب جرم بازمی‌دارند، بر نقش عوامل بیرونی و محیطی در شکل‌گیری این عامل درونی و پیشگیری رشدمدار از جرم تأکید می‌ورزد. به عقیده گانفردسون و هیرشی، خودکنترلی در سنین کودکی، به‌ویژه هشت تا ده سالگی، ساخته شده و سپس تثبیت می‌گردد. این در حالی است که پژوهش‌های بعدی این فرضیه را رد کرده‌اند. لذا، به نظر می‌رسد خودکنترلی یک ویژگی ثابت نیست، بلکه با افزایش سن، بر میزان خودکنترلی افراد افزوده می‌شود. اشخاص در بزرگسالی، به‌علت داشتن سرمایه‌های اجتماعی بیش‌تر، کاهش ریسک‌پذیری و مخاطره‌جویی، تمایل به ثبات، جامعه‌پذیری بیش‌تر و تصمیم‌گیری عقلانی به‌جای تصمیم‌گیری هیجانی، خودکنترلی بیش‌تری نسبت به دوران نوجوانی یا جوانی از خود بروز می‌دهند. به همین دلیل، این یافته‌ها با مطالعات سابق که ارتکاب جرم را پس از سن چهل سالگی امری بعید و استثنایی می‌دانستند، هماهنگی دارند (Shafiei, 1977: 56).

از سوی دیگر، یافته‌های پژوهش‌های متعدد نشان می‌دهد ویژگی‌های شخصیتی نیز در گذر زمان تغییر می‌کنند. نتایج فراتحلیل رابرتز، والتون و ویشباور<sup>۱</sup> (۲۰۰۶) نشان داد که طی دوره بزرگسالی (بسیست تا چهل سالگی) بر میزان وجدان‌گرایی و ثبات هیجانی اشخاص افزوده می‌شود. در مقابل، ویژگی‌های تجربه‌گرایی و جنب‌وجوش (رویه چهارم برون‌گرایی) اگرچه در ابتدای نوجوانی در سطح بالایی قرار دارند، اما به مرور زمان کاهش پیدا می‌کنند. کاهش برون‌گرایی، روان‌رنجوری و تجربه‌گرایی از یک‌سو و افزایش سازش‌پذیری و وجدان‌گرایی از سوی دیگر، افزایش خودکنترلی را در بزرگسالی پیش‌بینی می‌کنند.

## References:

- Aliverdina, A., & Saleh nejad, S. (2012). Self-control, Gender, and the Impacts on the Deviant Behaviors. *Woman in Development & Politics*, 9(4), 5-26.
- Allport, G. (1961). *Patterns and Growth in Personality*. New York: Holt, Rinehart & Wilson.
- Ardebili, Mohammad Ali (1402). *Introduction to Criminal Law*, 11th edition, Tehran: Mizan Publishing. [In Persian]
- Bahadori Khosrowshahi, Jafar. Khanjani, Zeinab. (2016). Personality traits predicting self-control and affective adjustment in offenders: an analysis of crime commission in terms of personality psychology. *Journal of Social Order*, 9(2), 1-18. [In Persian]
- Barzegar, Mehri. Gholami, Hossein (2017). The Function of Prediction of Recidivism Methods in Parole, *Journal of Criminal Law Reserch*, 7 (24), 9-36. [In Persian]
- Borjali, Ahmad. Abdul Maleki, Saeed. (2013). *Criminal psychology*. 5th edition, Tehran: Payam Noor University. [In Persian]
- Burt, C. H., Simons, R. L., & Simons, L. G. (2006). A Longitudinal Test Of The Effects Of Parenting And The Stability Of Self-Control: Negative Evidence For The General Theory Of Crime. *Criminology*, 44(2), 353-396.
- Burt, C. H., Sweeten, G., & Simons, R. L. (2014). Self-Control Through Emerging Adulthood: Instability, Multidimensionality, And Criminological Significance. *In Criminology* (Vol. 52, Issue 3, Pp. 450–487). Wiley. <https://doi.org/10.1111/1745-9125.12045>
- Chalabianloo, Gholamreza. Garoosi Farshi, Mirtaghi. (2010). Relation of NEO-PI-R personality inventory and SCL-90-R: Ability of NEO inventory in mental health evaluation, *Journal of Behavioral Sciences*, 4(1), 51-58. [In Persian]
- Coolidge, F. L., Segal, D. L., Cahill, B. S., & Archuleta, J. L. (2008). A New Five Factor Model Of Psychopathology: Preliminary Psychometric Characteristics Of The Five-Dimensional Personality Test (SDPT). *Personality And Individual Differences*, 44(6), 1326-1334.
- Costa PT, McCrae RR. (1992). Four Ways Five Factors Are Basic. *Pers Individ Dif*.13:653-65.
- Costa PT, McCrae RR. (1995). Domains And Facets: Hierarchical Personality Assessment Using The Revised NEO Personality Inventory. *J Pers Assess.*;64:21-50.
- Danesh Nari, Hamidreza. Sadeghnejad Naini, Majid. Marvi, Maryam. (2023). Crime Prediction Using the Myers-Briggs Personality Test Case Study of Ferdowsi University of Mashhad Students. *Criminal Law Research*, 14(1), 63-88. doi: 10.22124/jol.2023.22164.2283 [In Persian]
- De Vries, R. E., & Van Gelder, J. L. (2013). Tales Of Two Self-Control Scales: Relations With Five-Factor And HEXACO Traits. *Personality And Individual Differences*, 54(6), 756-760.
- Decker, S. H., & Pyrooz, D. C. (2015). "I'm down for a Jihad" how 100 years of gang research can inform the study of terrorism, radicalization and extremism. *Perspectives on Terrorism*, 9(1), 104-112.
- Eck, J. Chainey, S. Cameron, J. and Wilson, R. (2005), Mapping crime: Understanding hotspots, Technical Report
- Eysenck, H. J. (1952). Schizothymia-Cyclothymia As A Dimension Of Personality: II Experimental 1. *Journal Of Personality*, 20(3), 345-384.
- Gottfredson, M. R., & Hirschi, T. (1990). *A General Theory Of Crime*. California: Stanford University Press.
- Grasmick, H. G., Tittle, C. R., Bursik, R. J., Jr., & Arneklev, B. J. (1993). Testing The Core Empirical Implications Of Gottfredson And Hirschi's General Theory Of Crime. *Journal Of Research In Crime And Delinquency* (Vol. 30, Issue 1, Pp. 5–29). SAGE Publications. <https://doi.org/10.1177/0022427893030001002>
- Hirschi, Travis, And Michael R. Gottfredson. (2001). *Self-Control Theory*. In *Explaining Criminals And Crime*, Eds. Raymond Paternoster And Ronet Bachman. Los Angeles, CA: Roxbury Press.
- Hollander-Blumoff, R. (2011). Crime, Punishment, And The Psychology Of Self-Control. *Emory LJ*, 61, 501.
- Hosseini, Seyed Mehran. Tabatabai, Seyyed Mahmoud. Agha Mohammadian, Hamid Reza. (2003). The relationship between sensation seeking, extroversion and anger in juveniles' criminal and habitual

- juveniles' boys in Tehran. *Foundations of Education*, 4(1), 21-40. doi: 10.22067/fe.v4i2.1794 [In Persian]
- Kang, H. W.; Kang, H. B. (2017), Prediction of crime occurrence from multi-modal data using deep learning. *PLoS ONE*.
- Krueger, R. F., Schmutte, P. S., Caspi, A., Moffitt, T. E., Campbell, K., & Silva, P. A. (1994). Personality Traits Are Linked To Crime Among Men And Women: Evidence From A Birth Cohort. *Journal Of Abnormal Psychology*, 103(2), 328. <https://doi.org/10.1037/0021-843X.103.2.328>
- Lynam, D. R., & Miller, J. D. (2018). *Structural Models Of Personality And Psychopathy*. In *Routledge International Handbook Of Psychopathy And Crime* (Pp. 28–45). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315111476-3>
- Mccrae RR, Costa PT. (2003). *Personality In Adulthood*. New York: Guilford.
- Na, C., & Paternoster, R. (2012). Can Self-Control Change Substantially Over Time? Rethinking The Relationship Between Self-And Social Control. *Criminology*, 50(2), 427-462.
- Najafi Abrandabadi, Ali Hossein. (2012). *Discussions in Criminal Sciences* (Prescriptions). by the efforts of Shahram Ebrahimi. [In Persian]
- Najafi Abrandabadi, Ali Hossein. Hashem Beigi, Hamid. (2017). *Encyclopedia of Criminology*. 7th edition, Tehran: Ganj Danesh Library. [In Persian]
- Olson, K. R. (2005). Engagement And Self-Control: Superordinate Dimensions Of Big Five Traits. *Personality And Individual Differences*, 38(7), 1689-1700. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2004.11.003>
- Paknahad, Amir. (2021). *Encyclopedia of theoretical Criminology*. Tehran: Mizan Publishing. [In Persian]
- Patterson, G. R. (1975). *Families: Applications of social learning to family life*. Champaign, IL: Research Press.
- Pratt, T. C., & Cullen, F. T. (2000). The Empirical Status Of Gottfredson And Hirschi's General Theory Of Crime: A Meta-Analysis. *Criminology*, 38(3), 931-964.
- Rachlin, H. (1974). Self-Control. *Behaviorism*, 2(1), 94-107.
- Rayejian Asli, Mehrdad. (2004). A new approach to the theoretical foundations of crime prevention. *The Judiciarys Law Journal*, (49-48), 123-168. [In Persian]
- Rezaei, Mohtaram. (2019). Adolescents with and without delinquent behavior based on the Big Five personality factors, parenting styles and emotional self-regulation. Master's Thesis, Malayer University. [In Persian]
- Roberts, B. W., Walton, K. E., & Viechtbauer, W. (2006). Patterns Of Mean-Level Change In Personality Traits Across The Life Course: A Meta-Analysis Of Longitudinal Studies. *Psychological Bulletin*, 132(1), 1.
- Schroeder ML, Wormworth JA, Livesley WJ. (1992). Dimensions Of Personality Disorder And Their Relationships To The Big Five Dimensions Of Personality. *Psychol Assess*. 4:47-53.
- Schultz, D., & Schultz, S. E. (2016). *Theories Of Personality* (11th Ed.). Mason, OH: CENGAGE Learning Custom Publishing
- Shafiei, Shafie. (1977). The risk of recidivism at different ages and stages of the offender's life. *Legal Researchs*, No. 5, 62-54. [In Persian]
- Sotoudeh, Hedayatullah. Mirzaei, Beheshteh. Parand, Afsaneh. (2022). *Criminal psychology*. 11th edition, Tehran: Avaye Noor. [In Persian]
- Steinberg L. (2008). A Social Neuroscience Perspective On Adolescent Risk-Taking. *Developmental Review* : DR, 28(1), 78–106. <https://doi.org/10.1016/J.Dr.2007.08.002>
- Steinberg, L. (2010). A Dual Systems Model Of Adolescent Risk-Taking. *Developmental Psychobiology: The Journal Of The International Society For Developmental Psychobiology*, 52(3), 216-224.
- Tangney, J. P., Boone, A. L., & Baumeister, R. F. (2018). High Self-Control Predicts Good Adjustment, Less Pathology, Better Grades, And Interpersonal Success. In *Self-Regulation And Self-Control* (Pp. 173-212). Routledge.
- Turner, M. G., & Piquero, A. R. (2002). The Stability Of Self-Control. *Journal Of Criminal Justice* (Vol. 30, Issue 6, Pp. 457–471). Elsevier BV. [https://doi.org/10.1016/S0047-2352\(02\)00169-1](https://doi.org/10.1016/S0047-2352(02)00169-1)

- Vize, C. E., Miller, J. D., & Lynam, D. R. (2018). FFM Facets And Their Relations With Different Forms Of Antisocial Behavior: An Expanded Meta-Analysis. In *Journal Of Criminal Justice* (Vol. 57, Pp. 67–75). Elsevier BV. <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2018.04.004>
- Vold, George. Bernard, Thomas. Snipes, Jeffrey. (2019). *Theoretical criminology*. Translated by Ali Shojaei, Tehran: Samt Publications. [In Persian]
- Watson, D. (2005). Rethinking The Mood And Anxiety Disorders: A Quantitative Hierarchical Model For DSM-V. *Journal Of Abnormal Psychology*, 114(4), 522.

## استناد به این مقاله:

دانش ناری، حمیدرضا و خواجهی فخر داود، زینب (۱۴۰۳)، « تأثیر ویژگی‌های شخصیتی پنج‌گانه NEO-FFI بر کنترل درونی پدیده مجرمانه مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد ». پژوهشنامه حقوق کیفری، دوره ۱۵، پیاپی ۳۰، صص. ۵۹-۷۹

Doi: 10.22124/jol.2024.27649.2482

**Copyright:**

Copyright for this article is transferred by the author(s) to the journal, with first publication rights granted to *Criminal Law Research*. This is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

